

Zendingsboekje : beelden uit de zending van vroegeren en lateren tijd

<https://hdl.handle.net/1874/234442>

206

10 SN 1.12

Zendingsboekje.

BEELDEN UIT DE ZENDING

VAN VROEGEREN EN LATEREN TIJD.

Naar het Duitsch

DOOR

G. HEMKES,

predikant te Bunnik.

UB-ZUID
PKE
655

JAN HAAN, — 1877.

Bibliotheek
NEDERL. ZENDINGSCHOO
OEGSTGEEST

F-60-14
Bibliotheek
NEDERL. ZENDINGSCHON.
OEGSTGEF.

Godsd. Bibl.
te Utrecht.

No.

~~B206~~

ZENDINGSB

4 1200

25

mm 10832

Beelden uit de Zending

van vroegeren en lateren tijd.

NAAR HET DUI TSCH

DOOR

G. HEMKES,

PREDIKANT TE BUNDE.

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK UTRECHT

3567 3924

Bibliotheek
RL. ZENDINGSCHOOL
LEGSTGEEST

DELFZIJL. — JAN HAAN. — 1877.

ZENDINGSBEVEL.

Gaat dan henen, onderwijst al de volkeren, dezelve doopende in den naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes, leerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb.

En ziet, Ik ben met ulieden al de dagen tot aan de voleinding der wereld. AMEN.

VOORWOORD.

In dit werkje wordt den lezer een rij beelden uit de zending ter lezing en overdenking aangeboden. Men vindt er oude en nieuwe beelden in uit al de eeuwen des christendoms en de verschillende landen waarheen de vredeboden gezonden werden.

In de eerste afdeeling wordt in 10 beelden uit het huiselijk, staatkundig en godsdienstig leven de Nacht des Heidendoms getoond.

In de tweede afdeeling wordt in 15 beelden de arbeid der Christelijke liefde op het zendingsgebied geschilderd.

De derde Afdeeling — vruchten der zending — toont aan, dat het licht aanvankelijk in de duisternis schijnt.

Geve de Heere des oogstes, die arbeiders in Zijnen wijngaard uitstoot, dat het goede, in dit boekje vervat, door velen niet alleen gelezen, maar ook overdacht, betracht en aangeprezen worde.

INHOUD.

	Bladz.
Zendingsbevel	2.
Voorwoord	3.

EERSTE AFDEELING:

De Nacht des Heidendoms.

De oude Duitschers	11.
De Vadermoord	13.
De Kanibalen der Zuidzee	14.
Vuurproef der eerste Christenen	16.
De Martelaars op Madagaskar	18.
Theodorus van Abessynië en de zendelingen	22.
Chineesche gruweldaden in Tientsin	25.
De Duivel-aanbidders	26.
Een afgodsfeest in Oost-Indië	29.

TWEEDE AFDEELING:

De christelijke liefde.

	Bladz.
Bonifacius de apostel der Duitschers	33.
Dr. Martin Luther als zendingsprediker	39.
Vrijheer van Wels als zendeling	41.
De Neger van St. Thomas	43.
Twee Moorknapen	46.
Een zendingsschip	49.
Bezoek van een Duitschen zendingsdirecteur in Zuid-Afrika	53.
Gesprek van een leeraar met een heidenschen koning	56.
Anna Judson	58.
Zending door huiselijken godsdienst	70.
Een zendingsprediker uit de Heidenen	73.
Kinderzending	76.
Zegen op getrouwen zendingsarbeid	80.
Uittrekkende zendelingen	83.
Christiaan Friedrich Schwarts, of een schoon gedenkteeken der christelijke liefde onder de Heidenen	86.

DERDE AFDEELING:

Het licht in de duisternis.

	Bladz.
Karel de Groote en Wittekind	93.
Bekeering van den Angel-Saksischen koning Cadwin	96.
De eerste christenen te Stettin	99.
Het volk der Karenen	105.
De pereboom in „Genadedal”	109.
Incobo, de vluchtende Heiden	112.
Een verdrijving der afgoden	115.
Bekering van een Chinees	117.
Hoe zijt gij bekeerd geworden?	121.
Gebed van een stervenden Neger	122.
Kerkgang van een ouden Koranna	124.
Een gestoorde Godsdienst	125.
Dood van een Heiden op het diamantenveld .	127.
Een onverwachte blijdschap	128.
Ik heb vergeven	130.
Godgeleerdheid van de oude Mankuboe . . .	133.
Een tweeledige bewaring	135.

	Bladz.
Geloofsmoed van een Bassuto-meisje	137.
Een rijk geschenk	139.
Een Zigeuner zedingsfeest	141.
Hoe een Turk zendeling wilde worden	144.
Goddelijke beschikking	146.
Luther's lied: <i>Een vaste burg is onze God</i>	149.

EERSTE AFDEELING.

De nacht des Heidendoms.

De oude Duitschers.

Jes. 60 : 2. Want ziet, de duisternis zal de aarde bedekken, en donkerheid de volken.

De oude Duitschers waren onder alle Heidenen nog de meest zedelijke en menige deugd wordt van hen als Heidenen geroemd, die men bij vele hunner christelijke nakomelingen te vergeefs zoekt. Zij muntten uit in getrouwheid en eerlijkheid; ook waren zij gastvrij en kuisch. Wanneer hunne dochters zich aan ontucht overgaven, dan hadden de ouders het recht haar te dooden. De man mocht zijne vrouw om het leven brengen, wanneer zij aan echtbreuk schuldig bevonden werd. Hij kon den verleider als slaaf verkoopen of dooden. Den kinderen en jongen menschen werd het ingescherpt om gehoorzaam en bescheiden te zijn.

Maar nevens deze lichtzijde (in welker behartiging zij soms te gestreng waren) is ook eene schaduwzijde. Jacht en oorlog waren de hoofdzakelijke bezigheden van de oude Duitschers. Wanneer zij daarmede niet te doen hadden, dan gaven zij zich over aan de ledigheid en vervielen tot drank en spel. Zoo kwam het niet zelden voor, dat iemand zich zelve met vrouw en kinderen verspeelde. Ontzettend wreed waren zij tegen hunne vijanden. Na vele marte-

lingen werden die ongelukkigen geslacht en den afgoden geofferd. Zij geloofden dat er een hemel was, dien zij Walhalla noemden, en meenden dat zij daar voortdurend goddelijke vreugde genieten, alle dagen wildbraad eten en uit de schedels hunner verslagen vijanden bier drinken zouden. Zij geloofden dat degene, die in den oorlog den heldendood gestorven was, in den hemel kwam. Ook geloofden zij aan eene hel, het rijk van Hela, dat naar hunne gedachten diep onder de aarde gelegen was. Daar was het duister en woest, en wie tengevolge van ouderdom of ziekte stierf, moest daarheen varen.

Onze heidensche voorvaders hadden een groot getal goden en godinnen. Maar zij wisten niets van den levenden God, die hemel en aarde gemaakt heeft. Evenmin wisten zij van Hem, die in de wereld gekomen is om zondaren zalig te maken, van Jezus Christus en dien gekruisigd.

Heer! Uw koninkrijk het kome!
 't Kome waar in schrikbren nacht
 d'Arme Heiden ligt verzonken,
 En naar levenswater smacht;
 Waar hij voor zijn zielerust,
 Ach! eens afgodsvoeten kust.

De Vadermoerd.

Sirach 3 : 8. Wie den Heere vreest, die eert ook den Vader en *dient* zijne ouders en acht hen als zijne heeren.

Op het eiland *Borneo*, behoorende tot het werelddeel Azië, wonen de *Dajakkers*. Ziet, daar dragen twee zonen hunnen ouden, kranken vader op de schouders naar buiten onder een boom. Daar komen de vrienden en kameraden dezer zonen aan en vormen een kring om den boom. Vervolgens geeft een der zonen aan den ouden vader het bevel om op te staan en zich met zijne handen aan een naar beneden hangenden tak vast te houden. En nu beginnen de wilden met verschrikkelijk schreeuwen om den boom te dansen en zingen daarbij de woorden : »Als de vrucht rijp is, dan moet zij vallen! als de vrucht rijp is dan moet zij vallen!» En nu komen de zonen te voorschijn, schudden den tak, waaraan zich de oude vader vast houdt, totdat de zwakke man valt, en dit is het teeken, dat allen op hem losstormen en met scherpe messen hem het vleesch van het levend lichaam snijden en dat bloedend verteeren tot de oude man sterft!

Met het ruischen veler stroomen
 Hooren wij aan onze ree,
 Vele stemmen tot ons komen
 Van de Morgenlandsche Zee.

Maar die stemmen juichen niet;
 Droevig klinkt haar klagend lied:
 Tot hoelang nog, eer onz' ooreft
 Jezus' blijmaar van u hooren?

De Kanibalen der Zuidzee.

Jes. 8 : 12. Gaat henen, gij snelle boden! tot eent volk, dat getrokken is en geplukt, tot een volk; dat vreeslijk is van dat het was.

John Williams, de apostel der Zuidzee, kwam op den 20 Nov. 1839 op het eiland Erromango, vol verlangen om deszelfs bewoners het Evangelie te brengen. Hij wist wel dat zij menscheneters waren en was dientengevolge ook niet zonder vrees op hun eiland. Williams nam eenige stukken katoen uit het schip en verdeelde dat onder de bewoners, om hun vertrouwen te winnen. Vervolgens begaf hij zich onder eenige kinderen en zeide hun woorden voor, die zij hem nazeggen zouden. In eens verscheen daar een hoop wilden, met knuppels gewapend. Williams door het geroep zijner medehelpers op het schip opmerkzaam gemaakt, liep dadelijk naar de zee om zich in eene boot te redden. Maar een wilde liep hem na en gaf hem onderscheidene doodelijke slagen, een ander boorde nog een handvol pijlen in zijn lichaam, zoodat Williams dadelijk stierf. Toen schoot de hoop wilden op het lijk toe en verslond het als wilde tijgers.

Deze dood veroorzaakte onder de bekeerde bewoners der Zuidzee-eilanden groote ontsteltenis. »Ach, Williams, ach, onze vader Williams is dood" — zoo klonk de weeklacht van eiland tot eiland.

Zoodra de wind gunstig was, werd er door den Gouverneur van Sidney een oorlogsschip afgezonden, om het overschot van Williams — ook de medehelper van den zendeling was vermoord — op te zoeken. Op den 27 Februari 1840 kwam het schip bij het eiland. Het strand was bezet met gewapende wilden, die eene dreigende houding aannamen. Het gelukte evenwel om een mondgesprek met hen te houden. Zij verklaarden, dat zij de lijken der verslagene zendelingen opgegeten hadden. Slechts eenige beenderen en de schedels waren nog aanwezig en deze werden gehaald. Met dit overschot verlieten de schepelingen Erromango en begroeven het te Apia.

o Machtig' Evangeliewoorden!
 Spoedt heerlijk voort en overwint!
 Och! dat u alle volkren hoorden,
 Zoover men immer volkren vindt!
 Bekroon uw werk, o groote Koning!
 Uw zachts schepter heersch' alom;
 Zoo werd' eens aller hart uw woning
 En heel deez' aard uw heiligdom!

Vuurproef der eerste christenen.

Rom. 8 : 35, 36. Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid, of gevaar, of zwaard? Gelijk geschreven is: want om Uwentwil worden wij den ganschen dag gedood; wij zijn geacht als schapen ter slachting.

Terwijl het Evangelie zijne jeugdige kracht beproefde in de landen der Heidenen rondom, terwijl het zijne vredeboden te water en te land te midden van veelvuldige gevaren liet uitgaan, moest de jeugdige christengemeente te Rome de eerste vuurproef ondergaan.

Daar ontstond namelijk in het jaar 64 een geweldige brand, die zich naar den circus verbreidde, alles vernielde wat onder zijn bereik kwam, en ook de pakhuizen aantastte waar vetwaren en andere brandbare stoffen opgehoopt lagen. Keizer Nero deed niets om den brand tegen te houden, hij verheugde er zich zelfs in, dat deze verwoesting het middel zou zijn om zijne plannen door te voeren tot verfraaiing der stad. Zoo woedde het vuur zes dagen en zeven nachten aan een — het grootste gedeelte der stad lag in asch.

De schuld van dezen brand en zijne verschrikkelijke gevolgen wierp Nero op de door hem gehate christenen, die — naar hij meende — door hunne buitengewoonheid, hun stil en afgetrokken karakter zich verdacht maakten.

In den tuin van Nero, aan de andere zijde van den Tiber, werden de christenen dientengevolge op eene vreeselijke wijze afgemaakt. De meesten werden gekruisigd, ook velen in huiden van wilde dieren genaaid, op wie de honden werden losgelaten, die hen jammerlijk ontveeschten. Nog anderen werden met pek en allerlei brandbare stoffen bestreken of in pekzakken genaaid, vervolgens in brand gestoken en moesten aldus door een langzamen vuurdood dienen, om des nachts als fakkels de keizerlijke tuinen te verlichten. De latere keizer Konstantijn de Groote beschouwde die plaats als heilig, waar het bloed der eerste christenen in zoo groote mate gestroomd had; hij bouwde daar eene groote, rijk versierde kerk. Zij heeft lang gestaan. Karel de Groote ontving binnen hare muren de keizerskroon van het Romeinsche rijk. Sinds zij in de 15e eeuw afgebroken is, welst zich thans over die plaats de koepel van de St. Pieterskerk, en nog heden ten dage geloof het volk, dat in de onderaardsche gewelven van deze grootste kerk der wereld de beenderen der martelaars rusten.

Slaat d' oogen naar 't gebergte henen!

Schoon duisternis zijn kruin omhult,

Niet altoos zal 't geloofsoog weenen;

Wat God beloofd heeft wordt vervuld.

Eens zal de dag des heils verrijzen,

De zon hoog aan den hemel staan;

Laat elk des Heeren goedheid prijzen,

Reeds breekt het ochtendkrieken aan!

De martelaars op het eiland Madagaskar.

Openb. 2 : 10. Zijt getrouw tot den dood, en Ik zal u de kroon des levens geven.

Het Evangelie, dat door Engelsche zendelingen in het jaar 1814 den bewoners van Madagaskar gebracht werd, vond aanvankelijk zulk een goeden ingang, dat de Regeering, in overeenstemming met het volk, den slavenhandel, die hier tot dien tijd op de gruwelijkste wijze gedreven was, op doodstraf verbood. Vele scholen werden opgericht. De koning, Radama genoemd, liet afkondigen, dat degenen, die niet meer naar school behoefden te gaan, er vooral naar zouden trachten om de verkregen kennis te onderhouden en te vermeerderen, op den Zondag de godsdienstoefening der zendelingen bij te wonen en voortgaan met den Bijbel te onderzoeken, en wanneer er personen waren, die door de zendelingen gedoopt en getrouwd wenschten te worden, het hun volkomen zou vrijstaan. Jammer, dat de koning spoedig stierf.

Na zijn dood kwam een hoofdman tot de koninginweduwe en sprak: »Geef mij eene speer." Op de vraag »waartoe", antwoordde hij, dat hij den smaad had gezien, die den afgoden door de zendelingen aangedaan werd; dat de harten des volks van de vaderlijke gewoonten afkeerig werden, vele Madagaskers, zelfs slaven, het met de zendelingen hielden, die nog eens het geheele

eiland overweldigen zouden, en — dat wilde hij niet beleven. De koningin begon hevig te weenen en verklaarde plechtig aan het christendom een einde te willen maken, al zou het ook aan alle christenen het leven kosten. Zij gaf dadelijk bevel om twee kerken te verwoesten. Tegelijkertijd werden vijf christenen gevangen genomen en met alle bedenkelijke middelen gepijnigd, om van hen de namen hunner geloofsgenooten te vernemen. Drie van hen bleven standvastig en noemden geen enkelen naam; maar twee noemden verscheidene namen van personen, die ook dadelijk werden geboeid. Elk die maar in eenige betrekking tot de zendelingen gestaan had, werd gevangen genomen. Eindelijk werden 73, die het woord Gods gesproken hadden, met hunne vrouwen en kinderen tot de slavernij veroordeeld, 42, die in het bezit van de heilige Schrift waren, deelden in hetzelfde lot en verloren bovendien hunne bezittingen, 6 werden in de gevangenis geworpen, 2055 tot geldboeten en 18 ter dood veroordeeld. In den nacht vóór de terechtstelling vergaderden de nog vrije christenen om te bidden voor hunne geloofsgenooten en wel, zooals een hunner schrijft, des nachts om 1 uur, om zooveel mogelijk tegen hunne haters beveiligd te zijn. Nog voor de dag aanbrak stroomde het volk naar eene steil afhangende rots, waar 14 christenen ter dood gebracht zouden worden. Dezen zaten in de gevangenis en door soldaten omringd zongen zij :

Schooner morgenrood zal dagen;
 Brengen 't Paradijs u weer

En gij wordt omhoog gedragen
 Door Gods Englen tot uw Heer!
 Hart, mijn hart, wat wilt gij meer?

Welk eene hemelsche blijdschap doortintelde hunne harten! Ieder hunner werd aan een paal gebonden en, door twee mannen gedragen, naar de plaats der terechtstelling gebracht. Op den martelheuvel gekomen, werd ieder van hen een touw om het midden gebonden; men liet hen zakken, boven den afgrond zweven, in de hoop dat hun de moed ontzinken zou, terwijl de beul — die een scherp mes in de hand hield — op het bevel wachtte om het touw door te snijden. Nog eens klonk de vraag: »Wilt gij het bidden laten?» Slechts één antwoord werd daarop vernomen: een beslist NEE! Een wenk — het touw werd doorgesneden en de getrouwe belijders stortten in de diepte. Allen deelden in dat schrikkelijk lot. Onder de 14 bevond zich eene jonge vrouw, die in de liefde der koningin deelde, ter wille waarvan men haar gaarne wilde redden. Om haar zooveel mogelijk af te schrikken werd zij zóó op den heuvel geplaatst, dat zij hen allen in de diepte zag storten. Men vraagde haar of zij de afgoden niet vereeren en haar leven redden wilde. Zij bleef standvastig en betuigde, met hare broeders en zusters naar den hemel te willen gaan. De daarbij staande officier sloeg haar in het aangezicht en zeide: »Gij zijt een zottin, gij zijt waanzinnig.» Aan de koningin werd bericht, dat zij het verstand verloren had. Daarop werd zij uit de hoofdstad verwijderd.

Doch deze merkwaardige dag is in de geschiedenis van Madagaskar nog niet ten einde. Wij moeten naar een andere gerichtsplaats gaan, naar een heuvel ten Noorden der stad. Daar zien wij palen in den grond geslagen en takkenbossen er om heen. Dat zal de martelplaats der vier anderen zijn. Zij zijn van den adel en daaronder een echtpaar; en adellijk bloed te vergieten is tegen het gevoel der Madagaskers, daarom moeten zij verbrand worden. Ook dezen bleven standvastig in het geloof. Op den weg naar den brandstapel zongen zij het lied: »Wanneer onze harten bedroefd zijn,» waarvan ieder couplet eindigt met den regel: »Gedenk Gij onzer dan!» Op den heuvel gekomen, werden zij aan de palen gebonden en werd het hout in brand gestoken. Een regenboog omringde de getrouwe getuigen. Men hoorde geen klaagtoon uit rook en vlam, maar lofzangen en gebeden: »Heere Jezus, ontvang onzen geest en reken hun deze zonde niet toe.» Toen stierven zij.

's Heeren heilwoord kan niet falen:

Als Zijn Geest den hof doorwaait,

Zal het lichten in de dalen,

Rijpen wat de hoop nu zaait,

Schiet het veld, nu naakt en dood

Volle halmen uit Zijn schoot.

Theodorus v. Abessynië en de zendelingen.

Daniël 3 : 17. Ziet, onze God, dien wij eeren, kan ons wel redden van den gloeienden oven, daartoe ook van uwe hand.

Theodorus, een koning van indrukwekkende gestalte, met gitzwart haar, dat met schoone, dikke vlechten op de breede schouders hing, had aan Europeesche geleerden en kunstenaars, als ook aan handwerkers van alle soort vrijen toegang tot zijn land verleend. De Duitsche handwerkers, die kanonnen voor hem goten, hadden inzonderheid veel invloed op hem. Hij vereerde hen met waarlijk vorstelijke geschenken en verhief de meesten van hen tot den adelstand. Voor deze eer moesten zij evenwel ook vroeg en laat werken. Het eerste kanon, dat 8 voet lang was en een opening van 6 duim had, werd, toen de gieting tot groote vreugde van den koning gelukt was, door dezen »Theodorus" genoemd, terwijl een reuzenmortier met een opening van 1½ voet den trotschen naam »Sebastopol" kreeg. Ook liet hij de zendelingen vrij in zijn land komen, verblijdde zich zeer over de 100 Bijbels die zij hem schonken en beval, dat men zijn volk daaruit onderrichten zou.

Onverwacht werden echter de zendelingen — meest Engelschen — twee aan elkander in ijzeren boeien geklonken en zoo naar het leger des konings gevoerd. Hier werd de vrouw van een officier, die verdacht was van te willen deser-

teeren, om deze bedoeling van haren man tot tweehonderd geeselslagen veroordeeld. Zij werd met een touw, 6 voet lang, zoo lang geslagen, tot zij ontvleescht en bloedig daar neêrlag en op den volgenden dag stierf. Twee andere hoofdlieden hadden evenzeer des konings misnoegen opgewekt. Voor de oogen der zendelingen op een blok gebonden, liet hij hen bloedig geeselen, liet hunne handen daarna met steenen stuk kloppen en toen halfdood ter zijde werpen, waar zij stierven en den hyena's ten buit werden. Gedurende de geeseling werd een der beulen lam en kon het touw zijnen opvolger niet overreiken. Hierdoor op nieuw in woede ontstoken, liet Theodorus hem met een stuk hout slaan, zoodat hij dadelijk dood neêrviel. Het bloed stolde den gevangen zendelingen, die deze gruwelen mede moesten aanzien, in de aderen — elke minuut vreesden zij hetzelfde lot te moeten ondergaan. Hij liet hen intusschen verder smachten en verheugde zich over hunnen angst. Het gerucht dezer gruwelen verbreidde zich naar Europa. Een gekroond hoofd zocht door een eigenhandig schrijven Theodorus tot menschelijkheid te stemmen. De gevangenen werden van de boeien bevrijd, maar spoedig weer in de gevangenis geworpen en op nieuw gemarteld. Toen besloot Engeland een leger uit Indië naar Abessynië te zenden, om de gevangenen te bevrijden.

Theodorus trok dit leger met waanzinnige vreugde te gemoet — hij wilde zijne kanonnen en zijn reuzenmortier hunne werking laten doen.

Bij het naderen der Engelschen in Jan. 1868 werden de gevangen Europeanen onder geleide van een detachement soldaten naar de vesting *Magdala* gebracht, waarheen Theodorus ook ging, om van daaruit geheel Europa te trotseeren! Maar *Magdala* bleek niet onneembaar te zijn. »Theodorus», de reuzenmortier, sprong bij het eerste schot op de naderende Engelschen. Hij liet gedurende twee uren de andere kanonnen afvuren, zonder één man te dooden. Daarentegen vlogen raketten en kanonkogels naar den koning in *Magdala* en zijne artilleristen kropen weg achter hun geschut.

Overtuigd dat hij tegen de macht der Engelschen niet bestand was, maar te trotsch om zich over te geven, maakte hij door zelfmoord een einde aan zijn leven. Toen de Engelschen op den 10 April 1868 de vesting *Magdala* innamen, vonden zij onder de puinhoopen het lijk van Theodorus en — welk een wonder — de gevangen zendelingen nog allen in leven!

Hij komt, Hij komt om d'aard te richten,
 De wereld in gerechtigheid;
 Al 't volk, daar 't wreed geweld moet zwichten,
 Wordt in rechtmatigheid geleid.

Chineesche gruweldaden in Tientsin.

Luk. 11 : 49—51. Daarom spreekt de wijsheid Gods: Ik zal profeten en apostelen tot hen zenden en zij zullen sommigen van hen dooden en vervolgen, opdat van dit geslacht geëischt worde het bloed aller profeten, dat vergoten is. Ja, Ik zeg u, het zal geëischt worden van dit geslacht.

»Voeg aan de lijst van het reeds vermelde nog toe" — schreef Mr. Lemonier in het jaar 1870 aan de directeurs van het zendingsseminarie te Parijs — »de bedienden van het Fransche consulaat, al de personen van het gesticht der heilige kindsheid van Jezus, meer dan 100 weeskinderen, die in het huis der Barmhartige Zusters levend verbrand zijn, eindelijk een nog niet te noemen, maar in ieder geval groot aantal inlandsche christenen, en gij zult nog maar een zeer onvolledige voorstelling hebben van de vreeselijke slachting, die hier plaats had.

Schrikkelijk zijn de bijzonderheden! Den consul was het gezicht volkomen gekerfd, de borst met laussteken doorboord! Mr. Simon's taalman of translateur onkenbaar verminkt! Mr. Thomassin, de kanselier van het gezantschap te Peking, aan het hoofd, in het gezicht en het lichaam geheel versneden, de buik opengesneden, zijne jonge, pas met hem getrouwde vrouw met knoetslagen gedood. Abbé Chevrier was de schedel verpletterd, borst en buik opengesneden. Van

de Barmhartige zusters St. Vincent de Paul werden vijf op de meest onbedenklijk gruwelijke wijze omgebracht — men rukte haar bij levenden lijve de oogen uit en deed haar de uiterste smaadheid en schande aan — de vier overigen werden levend verbrand. En deze slachting volgde zeer regelmatig op het geluid van den Tamtam, die tot signaal diende. Men vreest algemeen, dat dit nog maar het *begin* is van een bloedbad dat den vreemdelingen en christenen in het geheele land zal treffen.”

Doe Gij de afgodsbeelden vallen,
 Waar hun bijgeloof voor buigt;
 Doe het blij triumflieder schallen,
 Dat van Uw genâ getuigt.
 Breek de helsche zondeboeien,
 Maak van 's duivels macht hen vrij;
 Doe hun hart van liefde gloeien,
 Onder Uwe heerschappij.

De duivel-aanbidders.

Joh. 18 : 33, 34. Waarom kent gij mijne spraak niet?
 Gij zijt van den vader, den duivel, en wilt de
 begeerten uws vaders doen. Die was een
 menschenmoorder van den beginne.

De Tschippeweh-Indianen in Noord-Amerika, behooren — gelijk een reiziger, die hen bezocht, bericht heeft — tot de eigenlijke duivel-aanbidders. Nadat 's avonds om 8 uur, als

voorbereiding tot het feest dat zij vieren wilden, een indiaansche trommel geslagen was, begaf ik mij naar de tent, waarin 22 Indianen op dennetakken, waarmede de vloer versierd was, in een kring bij elkanderzaten. Twee vrouwen en twaalf meisjes waren er bij, al de overigen waren mannen, het lichaam beschilderd en met vederen versierd. De trommel was geen oogenblik stil. Overigens was alles stil in de tent en het zag er zoo ernstig uit, alsof men tot een lijkfeest samenkwam. Plotseling sprong een van de meisjes op, ging midden in den kring en begon te dansen. Dit duurde ongeveer 5 minuten; toen ging zij weder zitten, en aan het andere einde stond een oude vrouw, die toen begon te dansen en het even lang deed. Nadat deze wederom was gaan zitten, trad een buitengewoon groote Indiaan op, met een pels gekleed, zag met wilde gebaren in de tent rond, en stootte bij elken ademtucht de woorden uit: »Ih, ih, ih! Spoedig volgde hem een jonge Indiaan, vatte hem bij den arm, en nadat hij zich met geweld losgerukt had, om het lijf, alsof hij met hem wilde worstelen. Hierop nam ieder een trommel en zoo gingen zij dan gebukt met afgemeten schreden in de tent rond, en sloegen op hunne trommels vlak voor het gezicht dergenen die rofdom zaten. Toen zij verscheidene malen dezen omgang gedaan hadden, hield de oude Indiaan een toespraak — het was een toespraak aan den boozen geest, waarin hij hem bad medelijden met hen te hebben en hen te verschoonen. Daarbij bewoog en draaide de spreker zijn lichaam zoo

geweldig, dat het zweet met stralen van zijn gezicht afliep. Toen ging hij nog eens even als te voren in de tent rond, maar ditmaal begeleid door zes Indianen, die allen zongen en gebukt op de maat in het rond liepen.

Nadat de oude man nog een toespraak gehouden had, werden de dansers door anderen opgevolgd, en zoo duurde het den ganschen nacht, dat afwisselend gezongen en dan weder een toespraak aan den duivel gehouden werd, terwijl de overigen onophoudelijk tabak rookten. De tent werd door twee vuren verlicht. De oude man, die de rede hield, was de priester.

Met zonsopgang zweeg de trommel, de dans hield op en de maaltijd werd opgedragen — een gekookte hond, die den duivel geofferd was en nu verslonden werd.

Wachter op de heilge muren,
 Wachter, wijkt nog niet de nacht?
 Ach! wij tellen rustloos d'uren
 Tot ons d'ochtend tegenlacht,
 Als 't gestarnte gaat verbleeken,
 Als het duister is geweken,
 En de zon op berg en dal
 Warme stralen werpen zal.

Een afgodsfeest in Oost-Indië.

1 Cor. 10 : 14. Daarom, mijne geliefden! vliedt de afgodendienst.

In de Oost-Indische stad Dschaggernauth wordt jaarlijks op den 18 Juni een groot afgodsfeest gevierd. Weken te voren stroomt het volk er heen. Honderd uren ver komen mannen, vrouwen en kinderen, en evenals een groot leger zet de volksmassa zich op de heete vlakte neer. De afgod, die aan zijn stad den naam gegeven heeft, heet vertaald: »Heer der wereld" en is afschuwelijk om te zien.

In zijnen tempel staan van 15—20,000 priesters en priesteressen tot zijn dienst gereed; sommigen bereiden hem den maaltijd, anderen wasschen hem, anderen kleeden hem ea nog anderen spreken gebeden voor hem uit.

Op den feestdag wordt de afgod in goud en zijde gekleed en op een ontzettend grooten wagen rondgevoerd. De wagen heeft het aanzien van een toren; daar rondom staan priesters die liederen zingen en geschiedenissen vertellen van hunnen god; op het bovineinde is de troon, waarop het beeld van Dschaggernauth staat. Voor aan den wagen zijn lange touwen bevestigd, waaraan duizende menschen trekken, want dat is zeer verdienstelijk. Alles schreeuwt en jubelt; sommigen dansen om den wagen, anderen vallen neêr en zeggen gebeden op, anderen werpen kleederen, bloemen en geld op den wagen. Ja,

eenigen leggen zich op den grond, vlak voor de raderen van den wagen, zij offeren zich aan den afgod op, door zich onder de raderen te laten verpletteren.

En waarom dit? Zij meenen, dat iemand zoo dadelijk naar den hemel gaat, als hij tot het afgodsfeest gekomen, aan den wagen getrokken, en dan den dood onder zijne raderen gevonden heeft.

Sints 1869 schijnt dit feest in verval te komen. De menigte der feestvierenden wordt veel geringer dan vroeger en niemand wil den afgodswagen meer trekken. De Brahminen deden alle moeite, om de menigte door geschenken en bevelen tot het trekken van den wagen te bewegen, maar kregen dikwerf tot antwoord: »Doet het zelveu."

Voor de eerste maal gebeurde het, dat de wagen met het afgodsbeeld en de vele vlaggen midden op den weg staan bleef, omdat het volk geen lust had hem naar zijn plaats terug te trekken. Een handtastelijk bewijs voor het verval des Heidendoms in Oost-Indië.

Zij hebben wel een mond, doch die niet spreekt;
 Wel oogen, doch waaraan 't gezicht ontbreekt,
 't Licht kan hun niets ontdekken:
 Geen klank, hoe schel, dringt immer hun in 't oor:
 Men zett' hun vrij den besten wierook voor,
 't Kan hun geen reuk verwekken.

TWEEDE AFDEELING.

De christelijke liefde.

Bonifacius de Apostel der Duitschers.

Jes. 60 : 1. Maakt u op, wordt verlicht: want uw licht komt, en de heerlijkheid des Heeren gaat over u op.

Bonifacius heet eigenlijk Winfried en beide namen hebben een schoone beteekenis. Winfried heet *vredestichter* en Bonifacius *weldoener*. Bonifacius heeft den vrede van Jezus tot het Duitsehe volk gebracht en is daardoor zijn groote weldoener geworden. Hij is in het jaar 680 in Engeland, in de stad Kirton, nit voornamen ouders geboren. Sints eeuwen gloeide de kerk van Engeland en Ierland reeds van liefde tot de Heidenen; dreef hare vroomste jongelingen en mannen aan, en vond tot dat doel ook Bonifacius bereid. Reizende monniken en reizende predikanten der kerk hadden de eerste zaden in het jeugdige hart van den vijfjarigen knaap gestrooid. Tot groote droefheid des vaders ontwaakte onmiskienbaar in hem de begeerte tot het geestelijk ambt. Goede, noch booze woorden hielpen: hij bleef er bij, hij wilde geestelijke worden.

De vader gaf eindelijk toe. De knaap werd in twee kloosters, de beroemdste scholen van Engeland, onderwezen en maakte buitengewone vorderingen. De ouders droomden reeds van de hooge geestelijke eer tot welke hun zoon eens in de kerk van Engeland zou opklimmen, toen hij in het jaar 715 zich gereed maakte om naar

de heidensche *Friezen* te gaan, die, aan den oever der Noordzee, in het tegenwoordige Nederland woonden. Alle afraden was te vergeefs. In het jaar 716 scheepte Bonifacius zich in met eenige medehelpers en kwam onder de Friezen. Dat was een ruw, wild jagers- en scheepsvolk. Bonifacius kwam echter op een ongunstigen tijd. Er was oorlog in het land, en hij kon geen verlof krijgen om er het Evangelie te verkondigen. Met een bedroefd hart moest Bonifacius dientengevolge nog in datzelfde jaar naar zijn vaderland terugkeeren. Toen bood men hem hooge eereposten aan, om hem van de verdere zendingsondernemingen te doen afzien. Maar zijn hart brandde van begeerte om juist in de verre heidenwereld God te dienen. Ging het bij de Friezen niet, dan zou het het hart van Duitschland zijn, waarheen hij zijne blikken en schreden richtte. Hij sprak tot de zijnen: Toen voor eenige jaren ons land door de woede van den oorlog verwoest werd, trok een rijk man door een woest gewest. Toen trof hij ergens eenige kinderen aan, naakt en bloot, knagende aan de wortelen, die zij uit den grond gewoeld hadden. Vervuld met medelijden, vraagde hij hun: Waar is uw huis, uw vader, uwe moeder? De kinderen zeiden: Ons huis is verbrand, en wij hebben geen vader en geene moeder. Zij zijn in den oorlog gedood. Daarop nam de rijke man die kinderen op zijn wagen, bracht hen naar zijn huis en gaf hun alles wat zij noodig hadden. Na eenigen tijd zeiden de kinderen tot hem: Gij zijt zoo groot en rijk, maar nog grooter dan uw rijkdom is

uwe goedheid, waarmede gij u over ons ontfermt: ach! zeg ons met welken naam wij u zullen noemen? Toen neigde zich de medelijdende man tot hen en zeide: Noemt mij vader. Na deze mededeeling, die de harten in beweging bracht, riep Bonifacius met doordringende stem: »Daar waarheen mijn hart verlangt, is een volk zonder God — ik wil hen zoo gaarne tot den Vader leiden.» Daarop verliet hij in het jaar 718 ten tweedenmale zijn vaderland, om het nooit weer te zien. Hij wendde zich naar de *Oostfranken*, en wel het eerst naar de *Hessen*. Daar had de afgodendienst een machtigen steun in den reusachtigen eik van den afgod *Thor* bij *Geismar*. Daar waren juist de Heidenen in zeer groot getal vergaderd, om een godenfeest te vieren, toen ook Bonifacius kwam. Zijn hart was zeer bedroefd bij het zien van zoovele afgodendienaars. Toen deed hij zijnen mond open en stelde hun hunne blindheid voor en hoe dwaas het was, om het schepsel te eeren in plaats van den Schepper te aanbidden. En tot een stellig bewijs, dat de afgoden ijdel en niets zijn, nam hij een bijl en hieuw daarmede tegen den eik. Het volk stond sprakeloos en verbaasd en geloofde, dat er elk oogenblik vuur uit te voorschijn zou komen, om den tegenstander te verslinden. Maar de afgod wreekte zich niet toen de eik den eenen slag na den anderen nog staan bleef en eindelijk met ontzettend gekraak op den grond viel.

Met dien eik was de hoofdsteun van het heidendom in Hessen gevallen. Van tijd tot tijd zwoeren

geheele scharen de afgoden af en lieten zich doopen. Het hout van dien eik gebruikte Bonifacius nu voor de eerste kerk in Duitschland, de St. Petrus-Kerk bij Geismar. Nadat hij twee jaren in Hessen gepredikt had, waagde hij het ook in Thuringen te komen. Tusschen Ohrdruf en Reinhardsbrou ligt de plaats Altenberga. Daar sloeg Bonifacius zijne tent op, en verkondigde den Thuringers voor de eerste maal het Evangelie. Het vaite post, de eerste dennen van het Thuringerwoud vielen tot den bouw eener kerk te Altenberga, die door Bonifacius de St. Johannes-Kerk genoemd werd. Vóór het bedehuis echter onder dak was, moest de veldsteen nog tot kansel en het loof der boomen tot dak dienen. Toen gebeurde het eens, dat een vlucht raven, kraaien en gieren om den woudekansel vlogen en zulk een geschreeuw maakten, dat Bonifacius nauwelijks zijne eigene woorden verstaan kon. Hij bad tot God, dat de vogels mochten wijken. En Hij verhoorde zijne bede. Nooit, zegt de overlevering, zou men daar weer raven, kraaien of gieren gezien hebben. De raaf was een aan Odin of Wodan, den oppersten God der Duitschers, geheiligde vogel. Op Wodans schouder zaten twee raven en aan zijne voeten twee wolven. De prediking des Evangelies had de gewijde vogels en de wolven en Wodan zelven doen verdwijnen.

In een jaar zijn 100,000 menschen tot het christendom overgegaan. Een der doopelingen onder de Thuringers was een rijk ridder, Graaf Hugo de Oude van Kefernberg. Hij schonk na zijne be-

keering zooveel van zijn vaderlijk erfgoed aan Bonifacius, dat hij den heiligen Michaël eene kerk en een groot klooster in het Ohrthal kon bouwen. Deze plaats, toen Ohrdruf genaamd, was de eerste gemeente waarvan het heilige vuur zich door geheel Thuringen verspreidde. Bonifacius was door den Paus tot bisschop, later tot Aartsbisschop benoemd, vooreerst zonder bepaald kerspel; nu echter werd hij tot Aartsbisschop van Keulen en korten tijd daarna tot Aartsbisschop van Mainz gekozen en door Rome bekrachtigd.

De waardigheden en bezwaren van zijn hoog ambt onderdrukten de vrome neiging van zijn hart niet, om in eenzaamheid en gebed van zijn eigen heil steeds meer verzekerd te worden. Hij zocht een plaats van rust en verkwikking voor zijn ouderdom. Zijn vriend en leerling Sturm vond eindelijk een plaats, die naar het hart van den meester was. Aan de *Fulda*, diep in het woud, bezijden den weg, stond, naar het plan van Bonifacius, het klooster Fulda. Hier zou, overeenkomstig zijn wil, ook zijn gebeente rusten. En de bereide rustplaats zou niet lang op zijn gebeente wachten.

Vijf-en-zeventig jaar oud, wilde hij nog eens beproeven wat aan de liefde zijner jeugd niet gelukt was: de Friezen namelijk tot het christendom te brengen. Zijn volk wilde hem niet laten trekken, maar al hunne bedea en tranen konden hem niet terughouden, ofschoon hij er zelf een voorgevoel van had en het ook uitsprak, dat zij zijn aangezicht niet zouden weerzien. Getroost ging hij heen en de Heer verblijdde hem nog eens met een rijken zegen. Duizenden lieten

zich doopen. Op den 5 Juni had hij velen gedoopt en verwachtte nog velen, die hij tot den doop had aangenomen. Reeds meent Bonifacius dezen te hooren komen en in priesterlijke kleeding treedt hij hun te gemoet. Maar in plaats van vrome gezangen, klinkt een wild geschreeuw hem in de ooren. Het was een hoop heidensche Friezen, die gezworen hadden den vijand huuner afgoden te zullen vermoorden.

Zijne helpers wilden zich tot verzet gereed maken; maar hij sprak: »Mijn kinderkeus, laat af van den strijd, de tijd mijner ontbinding is nu verschenen, reeds lang heb ik naar dezen dag verlangd, — zijt sterk in den Heere, vertrouwt op Hem en Hij zal onze zielen redden." Hij hield een Bijbel boven zijn hoofd, en bidde ontving hij den doodelijken slagen spoedig lagen ook zijne dienaars en helpers vermoord om hem heen. Dat was op den 5 Juni van het jaar 755 in de nabijheid van Dokkum.

Het lijk van Bonifacius werd over de Zuiderzee naar Utrecht gebracht. Dáár en te Mainz wilde men hem gaarne ter ruste leggen. Maar Storm deed het testament van den apostel der Duitschers gelden, en zoo werd hij naar Fulda overgebracht.

't Scheepken onder Jezus' hoede,
 Met zijn kruisvlag hoog in top,
 Neemt, als arke der verlossing,
 Allen, die in nood zijn, op.
 En sta de zee al hol en hoog
 En zweep de storm ons voort,
 Wij hebben 's Vaders zoon aan boord
 En 't veilig strand voor oog.

Dr. Maarten Luther als zendingsprediker.

Ps. 117. Loof den Heere alle Heidenen; prijst Hem alle volkeren. Want Zijne goedertierenheid en waarheid is over ons tot in eeuwigheid. Hallelujah!

Dr. M. Luther, die vanwege al zijn zendingsarbeid onder het Duitsche volk zelf niet naar de Heidenen kon gaan, heeft door het geheele land toch luide genoeg tot de Heidenzending geroepen. Toen hij eens den bovenvermelden Psalm uitleide, zeide hij:

»Indien alle Heidenen God zullen loven, moet het vooraf zoo zijn, dat Hij hun God is geworden. Zal Hij hun God zijn, dat moeten zij Hem kennen, in Hem gelooven, alle afgoderij laten varen, omdat men God niet kan loven met een afgodischen mond en met een ongeloovig hart. Zullen zij gelooven, dan moeten zij eerst Zijn Woord hooren en daardoor den Heiligen Geest ontvangen, die hun hart door het geloof reinigt en verlicht. Want men kan niet tot het geloof komen, noch den Heiligen Geest ontvangen, of het Woord moet gehoord worden, gelijk Paulus zegt in Rom. 10: »Hoe zullen zij hooren zonder die hun predikt?»

En op een Hemelvaartsfeest zeide Luther bij de behandeling der woorden van Jezus: »Predikt het Evangelie allen creaturen" tot zijne toehoorders. De meening is, dat het Evangelie openbaar gepredikt zal worden voor iedereen, en dat

in geen hoek, maar vrij op alle plaatsen, gelijk geschreven staat in den 19den Psalm: Geene sprake, noch woorden zijn er, daar hare stem niet gehoord wordt, haar richtsnoer gaat uit over de gansche aarde en hare redenen tot aan het einde der wereld. De apostelen zijn er mee begonnen, maar het is nog niet volbracht en gekomen waar het wezen moet. Wijl Hij spreekt: Gaat heen in de geheele wereld en predikt het Evangelie allen creaturen, zoo wil Hij niemand uitgesloten hebben: alzoo is dit een algemeene ordening van God, dat allen dit woord zullen gelooven."

En Luthers zedingspreek was niet te vergeefs. Zijn tijdgenoot, de groote Rotterdamsche geleerde Erasmus, overtuigd van de noodzakelijkheid der zending en daarover verontrast, dat er zoo weinige dienaars van het Evangelie zich aan den dienst der zending onder de Heidenen wijdde, roept uit: »Wat vertraagt gij? Welke verontschuldigen stelt gij tegenover den wil en het bevel van uwen Verlosser? Gij zegt: Wij verstaan de talen der vreemde volkeren niet. Hoe? De koningen vinden hunne translateurs (tolken) voor hunne gezanten in vreemde landen, en de Koning der Koningen zou er geene vinden, om zijn verbond en de erfenis van het hemelrijk aan degenen, die door Zijnen Zoon verlost zijn, aan te bieden? Gij zijt bezorgd over uwe bezoldiging? Weet gij niet, dat Paulus het noodige verdiende met dezelfde handen, die hij op de hoofden der geloovigen legde, om hun den Heiligen Geest mede te deelen? Gij vreest de gevaren

van het zendelingsleven? Hoe? De vorsten der aarde vinden hunne soldaten bij duizenden, die gewillig hun leven opofferen voor een ijdel doel, en de Vorst des levens zou te vergeefs verlangen, dat wij ons onder zijne heilige banier scharen? Voorwaarts, mijne Broeders! Gij strijdt onder het vaandel van den Heere der Heirscharen? Door uwen arbeid moeten de poorten des hemels zich openen voor de millioenen, die de satan zonder uwe tusschenkomst in eene schrikkelijke ellende gevangen houdt.

d'Algoede God zij ons genadig,
 En zegen' ons met overvloed;
 Hij doe Zijn aangezicht gestadig
 Ons lichten en Hij zij ons goed!
 Opdat elk genegen
 Zich aan Uwe wegen
 Op deez' aarde wend';
 En de blinde Heiden,
 Nu van God gescheiden,
 Eens Uw heil erkenn'.

De vrijheer von Wels als zending.

Jes. 6 : 8. Wien zal Ik zenden? en wie zal ons henen-
 gaan? Toen zeide ik: zie hier ben ik, zend
 mij henen.

De Oostenrijksche vrijheer Justinianus von Wels legde in twee geschriften, die hij in het jaar 1664 uitgaf, zijnen evangelischen broeders

de dringende vraag op het geweten: »Is het billijk, dat wij, christenen, het Evangelie voor ons zelve behouden? Is het verantwoordelijk, dat wij er zooveel hebben, die tot bedienaars van het Evangelie opgeleid zijn, en hen niet aansporen of in de gelegenheid stellen, om elders in den wijngaard des Heeren te arbeiden? Vele jaren wachten zij dikwerf op een plaats, om er predikant te worden en — zoo er geen plaats open valt — dan worden zij schoolmeester. Is het billijk, dat wij zooveel geld besteden aan kleederpracht en vernakelijkheden, maar tot nog toe niet op middelen bedacht geweest zijn, om het Evangelie te verbreiden?»

Als antwoord op deze vragen deed de edele vrijheer zelf den voorslag eene vereeniging: »Met Jezus voor de Heidenen» te stichten, die zich als eenig doel zou voorstellen de verbreiding van het Evangelie onder de Heidenen.

En tot teeken dat het hem heilige ernst was, verliet hij zijn vaderland, liet zich in de Nederlanden voor den dienst der zending bekwamen en ordenen, ging naar Suriname en Essequibo, in Zuid-Amerika, en verkondigde den inlanders de groote daden des Heeren.

Zoo werd nu ook het ter zaligheid leidend Evangelie Gods naar Amerika gebracht, aan welks kusten de vrome zeevaarder Christophorus Columbus voorheen een vlag met een kruis plantte, ten teeken, dat ook dit nieuwe werelddeel met zijne bewoners den Heere zou toebehooren.

De lichaamskracht van den vrijheer von Wels was niet bestand tegen de inspanningen van

den zedingsarbeid en de doodelijke invloeden van het klimaat. Op den vreemden grond zonk hij weldra in het graf. Maar de Heere heeft het zaad van dezen eersteling rijkelyk willen zegenen. *Suriname* is een van de bloeiendste zedingsposten geworden, waar de Broedergemeente thans 15 stations heeft met 33 zedelingen en 240 inlandsche helpers, 22 scholen met 3,000 kinderen, en onder de 25,000, die bestendig het Evangelie hooren, zijn er bijna 5,000 Avondmaalgangers.

Welk een zegen zal ontspruiten
 Door de werken Uwer hand!
 Waar G' Uw bronnen wilt ontsluiten,
 Groent alras het dorre land.
 Alle volkren zullen komen
 En uw poorten binnenstroomen,
 Knielend voor Uw aangezicht.
 Juichen in Uw eeuwig licht.

De Neger van St. Thomas.

Hand. 16 : 9. En Paulus zag een gezicht in den nacht, namelijk een Macedonisch man, die stond en bad en tot hem sprak: »Kom over in Macedonië en help ons!»

Het was in het jaar 1731, toen een arme Neger, Anton genaamd, als dienaar van een rijken heer naar Europa kwam, hier onderwezen

en gedoopt werd. Hij vertelde veel van den jammervollen toestand zijner arme medemenschen in West-Indië. Hij schilderde de namelooze gruwelen, die tegen de arme Negers gepleegd werden en vertelde ook, dat hij eene zuster had, die zoo gaarne iets van het christendom hooren wilde, waarom zij ook den grooten God gebeden had iemand te zenden, die haar en haren landslieden den weg der zaligheid kon wijzen.

Van deze en vele andere gruwelen, had ook de vrome Graaf von Zinzendorf gehoord en in zijne gemeente te Berthelsdorf weder verteld. Toen traden er twee vrome mannen op, een pottenbakker en een timmerman, die zich aanboden om naar de arme Negers van St. Thomas te gaan en hun de woorden des levens te brengen. Maar de Neger Anton hield hun eene voorwaarde voor. Hij zeide, dat de arme Negers zoo aan de drukke werkzaamheden gebonden waren, dat zij in het geheel geen tijd zouden hebben, om het Evangelie te hooren, behalve bij het werk, en daarom moest hij, die hun het Evangelie brengen wilde, noodzakelijk zelf slaaf worden, om onder het dagelijksch werk de met hem arbeidenden te kunnen onderrichten. Dat was zeker eene harde voorwaarde, een moeilijk offer, maar de beide mannen lieten zich niet afschrikken; zij werden in het jaar 1732 als predikers voor de Negers geordend en uitgezonden.

De meeste menschen belachten hunnen welwillenden, maar dwazen inval, en vele anderen hadden medelijden met hen. Maar zij bleven

standvastig en hielden zich aan Gods onveranderlijke beloften. Gelukkig kwamen zij in West-Indië aan. En hier werd het hardste toch van hen niet verlangd; zij behoefden geene slaven te worden. Zij huurden een huis, dat voor de slaven toegankelijk was, leefden zuinig, predikten het Evangelie van den Heere Jezus en noodigden de Negers tot Hem, die alle vermoeiden en belasten tot zich roept en hun verkwikking belooft. En hunne noodiging was niet te vergeefs! Het woord van den Heere Jezus had in de harten eene goede plaats gevonden, eene groote schare van hen hoorde het Woord Gods. Als het dagwerk verricht was, stroomden de Negers toe en werden niet moede te hooren naar de blijde boodschap, die hun gebracht werd. Grootere scharen verzamelden zich rondom de zendelingen, steeds werden er meer bekeerd en spoedig kwam er eene christelijke gemeente, de eersteling van den getrouwen arbeid der Broedergemeente.

Ziet, Hij komt, om alle volken
 Mild te zegnen als hun God;
 Met Hem dalen uit de wolken
 Stroomen neêr van heilgenot:
 Zelfs in 't land van slavernij
 Maakt de Zoon in waarheid vrij.

Twee Moorknapen.

Jes. 55 : 5. Ziet, gij zult de Heidenen roepen, die gij niet kent; en de Heidenen, die U niet kennen, zullen tot U loopen, om des Heeren uws Gods wil.

In het vijfde tiental dezer eeuw wekte de gedurige verschijning van twee Moorknapen met hunne zoo groote hoeden en witte kleeding in een Pruisische stad aan de Elbe groote verwondering.

De een was een Mahomedaan en de ander Heiden. Van waar kwamen zij?

Een jonge Graaf had een reis naar Noord-Afrika gedaan. Bij een tocht naar de woestijn Sahara, hield de hoofdman van de karavaan plotseling stil, steeg van den kameel af en ging met het oor op den grond liggen. De geheele karavaan stond stil, men hoorde in de verte geweervuur, en vermoedde, dat de woestijnbewoners bezig waren een handelskaravaan te berooven en het reisgezelschap te dooden. Spoedig werd het stil, men ging verder en bereikte weldra de plaats des onheils. Daar zag men het tooneel van verwoesting. Vele kameelen lagen dood op den grond en andere kreunden van wege de gekregen wonden. De zakken met waren lagen open-gescheurd, het beste was weggesleept, wat van minder waarde was, vond men verstrooid en vertrapt op den grond. De mannen waren gedood; bovendien lag er nog eene vrouw, eene slavin, bij wie nog leven te bespeuren was.

Men goot haar wijn en water in, verbond hare wonden, en smaakte de vreugde haar weder te zien bijkomen. Zij wilde spreken, maar kon niet. Met angstige gebaren wees zij naar het pakzadel van den kameel, die dood aan hare zijde lag. Men verstond niet wat zij wilde, maar doorzocht het zadel, dat met veevoeder gevuld was. Onder eene lichte bedekking met hooi vond men eenen kleinen Moor nog levend. Het was haar kind. Toen zijn stem het oor van de stervende slavin bereikte, opende zij opnieuw hare oogen. En een glimlach openbaarde hare innige vreugde, toen zij zag, dat men haar kind vriendelijk behandelde; zij stamelde een »Allah'', wierp nog een blik op haar kind en — stierf.

De jonge Graaf nam den knaap voor zijne rekening en gaf hem aan een getrouwen knecht, die steeds met hem in zijne nabijheid moest blijven.

De Graaf vertoefde nog jaren lang in Afrika, de jongen had intusschen loopen geleerd en was zeer lief geworden. Toen kwam de Graaf eens met zijn gevolg door een voornaam dorp, waar de knaap zich verwijderde. Na eenigen tijd zagen zij hem ademloos met eenen anderen kleinen zwarten knaap aan de hand, die geducht weende, van een heuvel afloopen. Achter hen op den top des heuvels verscheen een wild en ruw man, die met een geweldige zweep klapte. De Graaf ging hem te gemoet en vraagde den zweepslager: »Wat wilt gij?" De wilde man antwoordde: »Den hond, den slaaf wil ik halen, die weg-geloopt is; uw slaaf heeft den mijnen geroofd."

»Niet geroofd'', zeide onze knaap, »maar gered van de slagen van dien gruwelijken man."

De Graaf, die de oorzaak nauwkeurig wilde weten, vernam van den man het volgende: »Ik kwam van de kust, waar ik met mijne slaven goede zaken gedaan had — maar dezen kleinen, zwarten, verhongerden vlegel wilde niemand koopen; ik moest hem weer meenemen. Moede van de reis, legden wij ons hier in het dorp neder. De jonge slaaf, in de verbeelding zijnde dat ik sliep, sluipt zachtjes weg, waarna ik hem achtervolgde — dat is de gansche zaak. Ik wil mijn slaaf hebben, sta op hond, gij zult uw loon hebben, »gij'' — en daarmede duidde hij het kind op de zweep.

Red mij, blanke man, schreide de kleine.

De Graaf zeide tot den slavenhandelaar: »Wat zegt ge er van als ik den slaaf wil koopen?'' Dadelijk veranderde de handelaar zijn gelaat en sprak: »O, de handel gaat boven alles — het is een prachtige jongen, gehoorzaam, vlijtig, geschikt, ook van edel bloed — koop hem, zijn vader was een hoofdman, een aanzienlijk en heldhaftig man."

Om den knaap te redden, betaalde de edele Graaf wat de gruwzame slavenhandelaar eischte, en beval hem nu zich dadelijk te verwijderen.

Toen de wilde pijniger reeds achter den heuvel verdwenen was, de oudere knaap den sidderenden broeder moed insprak en de vrome Graaf hem vriendelijk bij de hand nam — toen eerst stond hij op en droogde zijne tranen.

Beide knapen gingen spoedig daarna met den

Graaf naar Europa en werden in het vriendelijk gezin van een predikant opgenomen, waar zij onderricht werden en den heiligen doop ontvingen, en van daar bezochten zij dikwerf de stad, die in hunne nabijheid aan de Elbe lag.

Heer! die naakten kleedt en voedt,
 Blinden 't licht aanschouwen doet,
 Die den slaaf in vrijheid zet,
 Wasch ook mij van schuld en smet,
 Laat Uw kruis, Uw stervenspijn,
 't Keerpunt van mijn lijden zijn.

Een Zendingsschip.

Luc. 5 : 4. Steek af naar de diepte en werp uwe netten uit om te vangen.

De zending, door den zaligen predikant Harms te Hermansburg gesticht, is de jongste van alle Duitsche evangelische zendingsverenigingen en onder deze ook de eenige, die een eigen zendingsschip heeft. Hoe is zij er aan gekomen?

Toen de eerste jongelingen, die in Hermansburg opgeleid waren, naar Afrika gezonden zouden worden, kon men niet tot zekerheid komen hoe de kostbare reis het goedkoopst zou kunnen geschieden. Toen kwam in het begin van 1853 een vrome zeekapitein bij den predikant Harms. Deze raadde hem aan, om een eigen schip te

laten bouwen, dat ongeveer 8000 Thaler kosten zou. Wanneer hij nu maar tweemaal zooveel jongelingen met de hen begeleidende helpers uitzond, dan zou dit ook haast zooveel kosten. Dat kwam den predikant goed voor, maar hij deed nooit een stap, zonder dat hij met ernstig gebed alle omstandigheden overwogen had en zoo van den wil des Heeren zeker was; dan gold vervolgens ook een levensspreuk bij hem: »Rechtuit maakt de snelste loopers.»

Dit woord, zegt Harms, dat den Hertog Georg van Saksen nog op zijn sterfbed den rechten weg gewezen heeft, lag mij in die dagen zeer na aan het hart. Wat moest er gedaan worden? Waar ik bij de menschen aangeklopt had om een anderen weg te vinden, daar waren de deuren gesloten; het plan was blijkbaar goed, het zou ter bevordering van Gods Koninkrijk dienen. Maar rechtuit maakt de snelste loopers! Ik bad vuriglijk tot den Heere en legde de zaak in zijne handen. Omstreeks middernacht sprak ik in mijn stil vertrek zoo ernstig uit mijn vol hart, dat ik bijna voor mijn eigen stem verschrikte; »Nu voorwaarts in des Heeren Naam!»

De scheepstimmerman Berck, te Harburg, nam den bouw van het schip op zich. Op St. Michaëlis (1 Sept.) 1853 was het schip gereed en lag in de haven. Maar wat kostte het? Niet 8,000, maar 19,000 Thaler. En toch was alles bijkans betaald. Eenvoudige landlieden hadden 100, 300, ja 500 Thaler gebracht — een vrome juffrouw vermaakte op haar sterfbed, wat zij nog in hare mildheid voor het Godsrijk

overgehouden had, 3.000 Thaler aan den bouw van het zendingsschip; een christen-landeigenaar liet zijn bosch voor dat doel kappen; uit Noord-Amerika en Rusland kwam zelfs geld, zoodat de predikant Harms beschaamd moest zeggen: »Ik heb dikwerf gebeden, maar nog meermalen gedankt.»

Het schip werd »CANDACE" genoemd, naar de koningin van het Moorenland, wier kamerheer door Philippus gedoopt werd.

Zoo zat de »CANDACE" op den 27 Sept. 1853 te Harburg aan de Elbe, volledig uitgerust, op den oever. Op dezen dag zou het schip aan den eersten tocht worden gewijd. De menschen stroomden in massa daarheen. Te 12 uur in den middag kwamen met een extra-stoomboot 400 Hermansburgers met hunnen predikant Harms.

Op het achterste gedeelte van het schip was een predikstoel onder een verdek gebouwd. — Harms beklom hem en noodigde de menigte uit met Hem te zingen: »Alleen zij God in den hemel de eer." Toen las hij Matth. 8: 23—27: »En Jezus ging in het schip en zijne discipelen volgden Hem. En ziet, daar kwam groote storm, enz." Naar aanleiding van dezen tekst sprak hij nu 1) van het schip dat Noach bouwde tegenover denloed der ongeloovige en spottende wereld; 2) over het schip, waarin Jezus met zijne discipelen ging, en 3) van het schip, dat te Harburg in de haven op hoop ligt, ook ten spijt van de ongeloovige en spottende wereld. Hij had dikwerf aan bespottung blootgestaan. Ziet

den dweependen predikant — heet het — midden in de Luneburger heide wil hij een schip bouwen!” En het schip is gebouwd door 's Heeren wonderbare genade! Ieder, zelfs de spotters, werden ernstig onder de toespraak. Daarop werd de zegen over het schip afgebeden en toen gezongen :

»Dankt nu allen God” —

en onder het zingen sloegen de timmerlieden de kielen los, waarna de »CANDACE” langzaam van den oever afgleed en de schuimende golven het schip omspoelden.

Zulk een feest, zulk eene godsdienstoefening had er nog nooit in de haven plaats gehad. Alles ging zonder eenige verstoring der orde; al de in de nabijheid liggende schepen waren feestelijk getooid met vlaggen en wimpels.

Op den 30 October daaraanvolgende ging het schip de wijde zee in. Te Hermansburg hoorde men er geruimen tijd niets van. Reeds liep er een gerucht: »Het schip is verongelukt.” De predikant Harms zeide rustig: »Kent gij den vader der leugen? Het is de duivel, die zulk een gerucht verspreidt. Geloof het niet vóór gij het in 't Zendingsblad leest.” En daarin heeft het — Gode zij dank — nog niet gestaan tot op den huidigen dag.

Dikwerf is er door dezen en genen gezegd, dat het schip verongelukt was, maar nog vaart het — wellicht ten spijt van de ongeloovigen — lustig over en weer — een zwenmend kerkje ter eere Gods!

Een krijgsvloot zijt gij! koopren monden
 En vuurge tongen voert gij aan:
 Gij kunt het gruwelijk der zonden
 Met cherubijnen zwaard verslaan
 Door deuren, eeuwen onbezweken,
 Door rotsgemuurten zult gij breken,
 Tot dat de laatste slagboom springt:
 En in geen haven zult gij rusten,
 Eer aan de verste wereldkusten
 Het Hallel van Gods vrede klinkt!
 Trekt, Helden, tot uw zegefeesten!
 De Heiden smacht naar 's Heeren heil.
 Houdt goeden moed: Gods zeven Geesten
 Zijn blazende in uw zwellend zeil!
 En gij, die blijft, o zendt uw bede
 Op vleuglen eener duive mede!
 Hangt aan die vleuglen wat gij hebt,
 Iets van uw goud, en heel uw harte....

Bezoek van een Duitschen zending- directeur in Afrika.

2 Cor. 13 : 13. De genade van onzen Heer Jezus Christus, de liefde Gods en de gemeenschap des Heiligen Geest zij met u allen.

Tot ontvangst van den »lieven vader'', zooals de zendingdirecteur in Afrika genoemd wordt, was op de grens van het district eene

talrijke gemeente verzameld, volwassenen en kinderen, christenen en Heidenen, de zendingen vooraan. De zwarte kinderen hadden guirlandes gemaakt, die zij hoog in de lucht lieten waaien, terwijl zij uit den Hollandschen psalm-bundel zongen:

Loof, loof den Heer, mijn ziel! met alle krachten;
Verhef zijn naam, zoo groot, zoo heilig t' achten:
Och of nu al, wat in mij is, Hem preez'!

Daarop begroette de Directeur de gemeente in de Hollandsche taal, en allen gingen naar het zendingsstation. Op een heuvel, 10 minuten er van verwijderd, stonden de ouden van dagen. Zij waren te zwak, om hem, gelijk de anderen, te gemoet te gaan. Zij wilden toch zoo gaarne een eindweegs met hem gaan en naar het station optrekken. Nog iets verder — dicht bij de plaats — wachten hem de vrouwen en kinderen der zendingen. Nu is de trein volledig. Alles zet zich thans in beweging, om de intrede in het station te doen. Allen, ook de Heidenen, zongen: »Dankt nu allen God." Toen begonnen de klokken te luiden en het kerkje met de zindelijke huizen zagen spoedig den geliefden man in hun midden.

Wat heeft hij vooreerst op het zendingsstation gedaan? Hij heeft eene oude Hottentotsche vrouw, eene zieke moeder op haar krankbed bezocht. Deze hand lang gebeden: Laat mij zoolang leven, dat ik den »lieven vader" zie. Haar gebed was alzoo verhoord.

Toen vraagde hij: Zijn er thans menschen op het station, die den doop begeeren? Ja, was het antwoord. Er zijn er vier, die gaarne belijdenis willen doen. Hij noodigde ze uit, om 's avonds in de school te komen, ten einde dan in den Katechismus onderricht te worden. Dat gebeurde. Het onderzoek had plaats en zij konden gedoopt worden.

Dat geschiedde op den laatsten Zondag, dien de eerwaardige man op het station doorbracht in de namiddaggodsdiensstoefening. Behalve de vier volwassenen, werden er ook nog zes kinderen gedoopt, dat waren tien zielen op een dag. De vier volwassenen moesten in het midden der gemeente nog eenige vragen beantwoorden, en zij beantwoordden ze best. Toen knielden de grooten neêr, waarna de kleinen gebracht werden. Zij waren allen in het wit gekleed, behalve een jongeling, die een bonten rok aanhad.

Dat was een treffend gezicht — een plechtig oogenblik. Tien zielen werden opgenomen in het verbond der genade! En zoo giug het bezoek van het eene station naar het andere, tot zij alle bezocht en begroet waren.

Nieuwe broeders, Jezus' leden!

Ja, wij zijn nu lotgemeen;
Smelten w' onze smeekgebeden

Voor elkaâr dan ook incen,
Één in wensch, in hart en zin:

Bij 't geloof voegt broedermin.

Gesprek van een leeraar met een Heidensch Koning.

Luk. 2 : 34, 35. En Simeon zegende hen, en zeide tot Maria zijne moeder: Zie, deze wordt gezet tot een val en opstanding van velen in Israël, en tot een teeken dat wedergesproken zal worden, opdat de gedachten uit veler harten openbaar worden.

Leeraar. Ik ben tot u gekomen als de gezant van een grooten Koning, om u zijn boodschap over te brengen; wilt gij haar hooren?

Koning. Ik moet eerst hooren door wien gij gezonden zijt.

L. Door den Koning des heelals. En ik ben niet gekomen om bij u te wonen, uw land te gebruiken, uw brood te eten, maar u dat zalig woord te brengen, waardoor gij zalig kunt worden.

K. Waarom loopen er zoovele geneesheeren in het land bij de menschen, die niet ziek zijn en geen geneesheer begeeren? Ik heb de leeraars niet geroepen en wil ze ook niet ontvangen.

L. Ik loop niet in uw land rond, maar ga, waarheen God de Heer mij zendt, en nu ben ik bij u, gelijk vroeger mijn zoon, dien gij weggejaagd hebt. Mag ik weten aan welk misdrijf hij zich schuldig gemaakt had?

K. Hij had zich aan geen misdrijf schuldig gemaakt, maar hij was gekomen om in mijn land te wonen zonder mij te vragen en dat duld ik niet.

L. Ik denk toch, dat hij vooraf gevraagd zal hebben; maar mocht hij het hebben verzuimd, dan ben ik hier om u te vragen: zal ik u een anderen leeraar zenden, om u en uw volk het Evangelie te brengen?

K. Ik moet eerst den leeraar zien, dien gij mij zenden wilt.

L. Het is niet noodig, dat gij hem eerst ziet. Gij zijt de overste van uw volk, en ik ben over de leeraars gesteld. Als wij met ons beiden overeenkomen, dan zal ik u een leeraar zenden, die zoowel voor u als uw volk zeer geschikt is.

K. Neen, ik moet hem eerst zien.

L. Ik merk, dat gij uitvluchten zoekt. Gij wilt geen leeraar hebben. Hoor nu uit mijn mond de boodschap van mijnen grooten Koning: God, die den hemel en de aarde gemaakt heeft, en u alles schenkt wat u vreugde verschaffen kan, ossen, schapen, geiten, meli's, koren, wil ook, dat gij Hem daarvoor zult erkennen. Gij hebt Hem niet erkend en daarom toornt Hij over u. Maar zie, God de Heer wil Zijn toorn afwenden en u niet straffen, gelijk gij en uw volk het verdient. Hij wil u genadig zijn, en daarom heeft Hij Zijnen Zoon gezonden, opdat gij in Hem gelooft en door Hem behouden zoudt worden. Hij heeft een Koninkrijk opgericht op aarde en nu laat Hij door Zijne gezanten alle volkeren roepen en noodigen, dat zij in Hem gelooven en Hem gehoorzaam zijn. Die deze roepstem opvolgt, wordt eeuwig gelukkig.

K. Dat is de oude geschiedenis. Wien hebt gij gelukkig gemaakt? Sterft gij ook niet? Wij allen zullen sterven en gij zult ook sterven. Wij gaan niet van den weg onzer voorouders, op dien weg willen wij sterven.

L. Ik bid, dat gij nog in den tijd der genade wijs worden moogt, en dat de Heere u tot dat einde zegenen zal.

K. Ik ben moe van spreken, ik heb u reeds te lang aangehoord en ga thans eten.

Als het golven veler zeeën

Ruisch' die klaagstem langs ons strand,
En beweeg ons met de weeën

Van het arme Heidenland!

Op, mijn volk, ter heirvaart op!

Hijsch de kruisvlag in den top!

Niet gerust eer al de waat'ren

Als op Patmos 't kruislied schaat'ren!

Anna Judson.

Marc. 14 : 1 v.v. Zij heeft gedaan wat zij kon.

Boven in Amerika, in een der Vereenigde Staten, in Massachussetts, ligt het stadje Bradford. Daar leefde in het laatst der vorige eeuw als een wilde roos in het dal de dochter van rijke ouders, een lief, vroolijk kind, Anna Hassaltine genaamd. Zij had een ondernemenden

geest en wat zij zich voorgenomen had, moest ten uitvoer gebracht worden. Zij was weetgierig en begaafd, maakte in de school groote vorderingen en ieder kon vermoeden, dat zij niet bestemd was om in de eenzaamheid te bloeien en te verwijnen. Schoon zij in de liefde der menschen deelde en veel had van datgene wat de wereld opleveren kan, ontbrak haar bij dat alles het eene noodige, een nieuw hart, een hart dat den Heiland innig lief heeft. Hare moeder waarschuwde haar voor de gebreken der kindschheid: leugens, ongehoorzaamheid en ontrouw. Zij streefde er naar de kindersonden te vermijden, bad vlijtig des morgens en des avonds, speelde niet op Zondag en twijfelde er niet aan of zij zou daarmede den hemel wel verdienen. Later toen zij als jonge dame naar bals en concerten ging, en zich met lust aan alle vermaken overgaf, vergat zij het gebed en Gods Woord, en zeide tot zich zelve: Gij zijt oud genoeg om het bal te bezoecken, en bijgevolg zijt gij zeker te oud om de kindergebeden nog op te zeggen. Op den eenen dag ging zij naar de kerk en op den anderen naar de danszaal. Zij leefde als al de kinderen der wereld leven en ervaarde van de werkingen des Geestes tot in haar zestiende jaar zoo goed als niets.

Eens maakte zij zich op een Zondagmorgen gereed om naar de kerk te gaan, en daar zij veel van pracht hield, en het voor den Heere kostbare sieraad, waarvan Petrus spreekt, niet kende, had zij lang werk voor den spiegel. Toen zij daarmede gereed was, ging zij nog een weinig

bij de tafel zitten, omdat het nog wat te vroeg was om naar de kerk te gaan. Tot tijdverdrijf nam zij een boek in de hand, dat juist op tafel lag, sloeg het open en las wat haar het eerst voorkwam. De plaats die zij las was aldus: »Een jong gemoed kan nooit ernstig genoeg gewaarschuwd worden tegen de liefde der wereld, want is het hart daarin eenmaal verstrikt, dan wordt het daarvan niet weder ontdaan dan door veel lijden. Het gebeurt echter dikwerf, dat zulk een hart daarvan in het geheel niet weder bevrijd wordt en eeuwig verloren gaat. Die in wereldsche vermaken leeft is alreede levend gestorven.» Het trof haar als een bliksemstraal. Haar ziel was gewond alsof er een zwaard doorgegaan was. Met een onbeschrijflijken angst ging Anna naar de kerk en met denzelfden angst kwam zij weer thuis. Het heette in haar hart: »Uw leven moet anders worden,» maar zij kon nog niet. Zij nam dat gewichtige boek weer in handen: die woorden gingen haar weer door het hart. Zij zonk op hare knieën en riep den Heere om bijstand aan en om een nieuw leven. Beslist en zeker van de overwinning, staat zij op, gaat ter school, hoort van een schitterend gezelschap dat in die dagen in de stad optreden zou, bezweert met een Petrus-ijver, dat zij nooit de uitnoodiging, om het bij te wonen, opvolgen zou — maar zie, des avonds komt de uitnoodiging; o ja, zij kampt, maar verliest den strijd: zij kan niet anders, zij moet gaan. Neen, zegt zij, ik wil niet weer zulke voornemens opvatten, ik kan ze toch niet houden! Nu

trachtte zij de onrustige gedachten met geweld zich uit het hoofd te verdrijven en stortte zich met ijver in den stroom der genoegens. Zij deed wat zij kon, maar waarlijk niet om den Heere te eeren en te dienen. Maar nu greep de Almachtige liefde haar krachtig aan en redde Anna als een brandhout uit het vuur.

Onverwacht kwam een adem van goddelijk leven in Bradfort. Men verzamelde zich om Gods Woord, en stroomen des levenden waters werden in de harten uitgegoten. Ook Anna kwam en hare ure had geslagen. Als een tweesnijdend zwaard trof haar het heilig Woord Gods. Hare oogen werden geopend. Den rozenweg vol zang en vreugde erkende zij als een weg der ijdelheid en des verderfs. In den spiegel van het goddelijk woord leerde zij zich kennen als een arme verloren zondares, die de genade en barmhartigheid van den Heiland dringend noodig heeft. Hare ouders verstonden haar niet, en nu liep zij naar een vrome tante, voor wie zij haar bekommerd hart opende. Deze vermaande haar met moederlijke liefde, met geheel haar ziel den Heiland te zoeken en de hand der genade, die zich thans zichtbaar naar haar uitstreckte, niet weder terug te stooten. Daartoe was Anna nu ook vast besloten. Vele weken hield zij zich in de eenzaamheid op, zat in haar kamertje, bestudeerde met ernst de Schrift en bad vurig. Nu kwamen er uren van heete aanvechting, maar zij bleef standvastig, totdat zij tot het vaste gelocfsvertrouwen kwam, dat Jezus zondaars aanneemt en ook haar aangenomen

had. Die verlossende liefde was nu haar eenige gedachte. » Wanneer de jeugd, schreef zij later, zich onder hare verstrooiingen den Heiland voor oogen schilderde, zooals Hij aan het kruis hing, handen en voeten van bloed druipend, Zijn hoofd door doornen gewond, Zijn lichaam met geeselen doorploegd, en wanneer zij daarbij bedacht, dat zij door haar zondig leven deze wonden op nieuw opent, zoo zou zij smart hebben en om genade bidden voor hare ziel. O, mijn God, laat mij nooit weer in gemeenschap treden met de booze wereld, of in iets vreugde te hebben, dan alleen in het volbrengen van Uwen heiligen wil. Laat mij steeds den grooten dag, waarop ik voor U zal verschijnen, in gedachtenis houden. Laat mij altijd tot den Heiland aan het kruis vluchten, en terwijl ik bij alle eigen-gerechtigheid omkom, eenig en alleen op de gerechtigheid van Uwen lieven Zoon bouwen!"

In 1806 werd zij tot het Avondmaal toegelaten. Dit was voor haar een dag van zalige vreugde en met een heilige gelofte verbond zij zich aan den dienst van haren Heiland. Er was een nieuwe geest, een nieuw leven in haar gekomen en nu deed zij — als een andere Maria, die de voeten van Jezus zalfde en afdroogde met de haren van haar hoofd — wat zij kon.

En wat heeft zij niet kunnen doen? Neen, zij kon niet ledig aan de markt staan. Zij kon voortaan niet voor zich zelve leven, maar moest leven voor Dien, die voor haar gestorven en opgestaan was. Daarom richtte zij een Zondagschool op, om de kinderen tot den Heiland te

leiden, die gesproken heeft: »Laat de kinderen tot Mij komen, en verhindert ze niet: want derzulken is het koninkrijk der hemelen.» Wie was zoo vlijtig en getrouw, zoo vroolijk en gelukkig in dezen arbeid als zij! De vreeze des Heeren was daarbij voor haar het beginsel der wijsheid, en zij waakte over de kinderharten, overtuigd dat zij daarvan rekenschap geven moest. Binnenkort zou zij evenwel tot zwaarder arbeid worden geroepen.

VERVOLG.

Gen. 2 : 18. En God de Heere sprak: Het is niet goed, dat de mensch alleen zij, Ik wil hem een hulpe maken, die bij hem zij.

In den tijd toen Anna nog in haar eerste liefde tot den Heiland stond, kwamen eenige vrome mannen in haar vaderstad samen en besloten zendelingen naar de arme Heidenen in Birma te zenden. Onder de zendelingen, die in den naam des Heeren naar Birma wilden gaan, was ook een lieve, vrome jongeling, met name Adoniram Judson, student in de godgeleerdheid. Zijne vrienden raadden hem aan om een geloovige, godvruchtige echtgenoot te nemen, die dan de meisjes en vrouwen in Birma in Gods woord onderrichten kon. Judson had Anna leeren kennen en lief gekregen. Hij stelde haar voor zijn vrouw te worden en hem op zijne zendingstreken te vergezellen. Dat was voor haar een zware keuze: want zij deed aan zich zelve de vraag: Ben ik sterk en vast genoeg

om Jezus' wil mijn vaderland, mijne ouders en vrienden te verlaten? Kan ik om Jezus' wil ook alle gevaren op zee en in de Heidenwereld verdragen? Kan ik mijn leven in den dienst des Heeren laten? Zij wikte en woog met heiligen ernst. »Ik tracht er naar, schreef zij, mij geheel en al aan mijnen God over te geven, opdat Hij mij naar Zijn welgevallen leide. Hij beproeft nu mijn geloof en vertrouwen, terwijl Hij mij een donkere toekomst toont, opdat ik door Zijne genade leer, mijn zelfzuchtigen en trotschen geest te beheerschen en aan Zijnen wil boven den mijne de voorkeur geef. Ik voel het, Hem te dienen is vreugde en blijdschap. Ik zou gaarne al mijne levensdagen daaraan willen geven, als er ook maar een enkele ziel door mijn dienst, als middel in Gods hand, bekeerd werd. Ja, ik heb den wil zooveel mogelijk voor Hem te doen, al was het ook den verst verwijderden Heiden het Evangelie te brengen!» Na ernstig overwegen maakte de Heere haar helder, dat zij gaan moest. Zij zeide: »Ik wil liever naar Indië, naar de Heidenen gaan, niettegenstaande de vele en groote moeilijkheden, die zich voor mij op den weg voordoen, dan in mijn vaderland blijven. Het geloof in Jezus zal mij kracht geven, alles, ook het zwaarste te verdragen. Mijne hoop op Zijne almachtige bescherming waarborgt mij den moed in mijn voornemen te kunnen volharden. Wanneer Hij mij tot uitbreiding van Zijn rijk gebruiken wil, zoo bekommer ik mij niet, in welken weg Hij zulks wil doen.»

De verloofden werden op 8 Februari 1812 te Bradfort getrouwd en eenige dagen later verlieten zij huis en vaderland, om naar Achter-Indië te gaan. Het was geen gemakkelijke weg. Weenende moest Anna zich losrukken uit de armen harer geliefde ouders, broeders en zusters. »Mijn hart bloedde, schreef zij, toen ik al mijne dierbare betrekkingen moest verlaten, en mijn vaderstad, waar ik den moedernaam leerde stamelen, den drempel der wetenschap betrad, de liefde der vrienden genoot, waar ik eindelijk het kostbare bloed van mijnen lieven Heiland liefkreeg en om de uitnemendheid der kennis van Christus alle dingen schade leerde achten. Vaarwel, gezegende vaderstad, nooit, nooit zal ik u vergeten.»

Hoe zwaar de weg was dien zij gaan moest, zij ging hem en kon hem gaan, gedrongen door de liefde van Christus. Zoo kwam zij eindelijk in Indië, in het land waarvan de Engelsche regenten verklaard hadden, dat zij er liever een leger booze geesten, dan zendelingen zagen. Het was dan ook geen wonder, dat de regenten hun volstrekt geen vrijheid wilden geven, om aan wal te stappen, maar geboden aanstonds weer naar hun vaderland terug te keeren. Zij moesten vluchten naar een eiland in den Oceaan, vanwaar zij eindelijk naar Rangun, de groote havenstad van het Birmaansche rijk, konden reizen.

Op den 15 Juli 1813 betraden zij den Birmaanschen bodem. En wat heeft Anna moeten doorworstelen vóór zij in 1826 haar moede hoofd

ter rust kon leggen, en zeggen: »O, gelukkige dag, op welken wij al onze vrienden wedervinden, die thans in vele werelddeelen verstrooid zijn; wij zullen hen allen wedervinden in 's Vaders huis, waar geen scheiden meer is, waar al onze ellende voorbij, al ons zuchten gestild en elke traan van ons oog afgedroogd is! O, zalige ure, zalig oord, bij Hem te zijn, Hem gelijk te zijn!» Met groote moeite leerde zij de taal des volks, om het Evangelie bekend te maken. En met welk een koude onverschilligheid werd eerst de blijde boodschap der zaligheid van de hand gewezen. Onze godsdienst is de beste voor ons, en de uwe voor u. Na vier jaren kwam er een hongerende naar het brood des levens. »Hoe langen tijd heeft men noodig, ons den godsdienst van Jezus te leeren? Wat weet gij van Jezus, was het antwoord. »Hij is de zoon van God, die uit medelijden met ons, arme zondaren, in de wereld kwam, om voor ons te lijden en te sterven.» Het was haar en haren man eene zaige vreugde deze ziel tot Jezus gebracht te zien.

Toen zij met de andere zendelingen den keizer van Birma een schoonen Bijbel overgaven, wierp hij hem met de grootste onverschilligheid in een hoek en zeide: Wat uwe heilige boeken aangaat, moet gij weten, dat Z. M. ze niet noodig heeft! Anna en haar man verheugden zich echter in een kleine gemeente van 10 leden.

Weldra moest Anna tot herstel van geknakte gezondheid naar het vaderland terugkeeren. Zij maakte van deze gelegenheid gebruik, om met

kracht voor de zending te werken. Zij schreef aan een predikant: »Gij moet meer bidden, meer geven, meer arbeiden, opdat het werk der zending niet verdoove. In de Vereenigde Staten moet ieder christen zooveel voor de bekeering der heidenen trachten te doen, alsof dit werk alleen van hem afhing. Ieder christen moet zijne schuld en strafbaarheid erkennen, wanneer hij niet gedaan heeft wat in zijne macht was, om het licht des Evangelies in de Heidenwereld te verspreiden.»

Na vele vreugde bij hare vrienden te hebben gesmaakt, keerde zij, aanvankelijk hersteld, naar het Birmaansche rijk terug, waar haar man intusschen met getrouwheid en vlijt voortwerkte aan de uitbreiding van het Godsrijk. De keizer had de zendelingen nogmaals ontvangen; zonder toorn vernam hij, dat eenigen van zijne onderdanen christenen waren geworden en beval hen in de hoofdstad te blijven. Judson mocht ook zijne vrouw daarheen brengen, toen zij weer voet aan wal gezet had.

Maar hoe spoedig keerden de zaken! Er ontstond een oorlog tusschen den Birmaanschen vorst en Engeland. En toen de oorlog tot nadeel van den keizer uitviel, wreekte men zich op de zendelingen, noemde hen verraders, mishandelde hen en wierp hen in de gevangenis. Twintig maanden lang verkeerden zij in bestendig levensgevaar en moesten erg lijden. Anna trachtte zooveel in haar was hun lijden te verzachten. Nu eens ging zij vrijmoedig naar de bewindslieden en smeekte om verlichting voor de gevan-

genen, dan weder stemde zij de lagere ambtenaren door geschenken tot menschelijkheid. Eindelijk werden zij vrijgelaten met den vrede tusschen Birma en Engeland. Een der vrijgelatenen schreef: »Niemand, dan alleen Mevrouw Judson, was middelijkerwijze de oorzaak van de wel-sprekende en nadrukkelijke verzoeken, waardoor de regeering langzamerhand bewogen werd de gestelde vredesvoorwaarden aan te nemen. Ieder, die den onbuigzamen trotsch van het Birmaansche Hof kende, hield de aanneming onmogelijk. Het innig gevoel van erkentelijkheid dringt mij en mijne medegevangenen, om deze beminnelijke vrouw openlijk onzen dank toe te brengen. Want ofschoon zij bijna twee mijlen van onze gevangenis woonde en zeer zwak was, vergat zij eigen lijden en zwakheid en bezocht ons bijna iederen dag, om te zien wat ons ontbrak en ons te helpen. Veel droeg zij bij tot verlichting van onze ellende. Toen de regeering ons bijkans verhongeren liet, was zij het die bestendig raad en hulp verschaft. Wanneer onze gescheurde kleederen onze ellende vermeerderden, kwam zij te hulp. Als onze ongevoelige en hebzuchtige pijnigers ons in den binnensten kerker wierpen, was zij onze reddende Engel bij de ambtenaren der regeering. Zij hield zoolang met bidden vol, tot zij ons de blijde tijding van geheele bevrijding of verlichting brengen kon." Dit deed zij, maar hare lichaamskrachten werden daardoor gebroken, en toen haar man op reis moest, om bij het sluiten van den vrede tegenwoordig te zijn, voelde zij den dood naderen.

»Ik zal alleen sterven en mijn kind verlaten, sprak zij, maar vernits het Gods wil is, onderwerp ik mij en vrees den dood niet.» In den ouderdom van 37 jaren ontsliep zij zacht en zalig in den Heere, en werd op dezelfde plaats onder een boom begraven, waar zij het eerst den Birmaanschen bodem betreden had. Waar van de zending in Birma gesproken wordt, zal ook haar naam voor het Godsrijk met eere vermeld worden.

Drie maanden later werd Judson's dochttertje, Maria, hem ook door den dood ontrukkt. De eenzame vader schreef toen aan zijne vrienden: »De dood spot met ons en verandert onze hoop in teleurstelling. Gij schrikkelijk tiran, vrucht en bondgenoot der zonde, ga voort! Uw tijd zal ook komen, want de laatste vijand, die te niet gedaan zal worden, is de dood. Dan zal mijne verheerlijkte Anna, mijn zachte, blauwoogige Rozer en mijne kleine, teedere en lieve Maria, dan zal mijn eerwaarde vader, dan zullen wij allen aan de macht van dood en graf ontrukkt worden. Wanneer dan de kroon des levens op onze hoofden zal blinken, en wij verzekerd zijn, dat wij niet meer zullen sterven, dan zullen de gewelven des hemels weerklinken van de lofzangen, die wij den Heiland zullen toebrengen, die ons bemind en van zonden gereinigd heeft door zijn bloed.»

Nooit kan 't geloof te veel verwachten,
 Des Heilands woorden zijn gewis;
 't Faalt aardschen vrienden vaak aan krachten,
 Maar nooit een vriend als Jezus is:

Wat zou ooit Zijn macht beperken?
 't Heelal staat onder Zijn gebied,
 Wat Zijne liefde wil bewerken,
 Ontzegt Hem Zijn vermogen niet.

Zending door huiselijke godsdienst- oefening.

Luc. 19 : 9. Heden is dezen huize zaligheid geschied.

De zendeling Moffat kwam eens op zijne reizen door Zuid-Afrika op een avond vermoeid bij de woning van een Hollandschen kolonist en verzocht aldaar 's nachts te blijven, omdat in die omtrek geen herberg was. Hij werd vriendelijk opgenomen en verzorgd. Vóór hij zich ter ruste begaf, stelde hij zijnen gastheer voor, om met elkander nog eene godsdienstoefening te houden. Dat stond den gastheer zeer goed aan. Er werd een groote Hollandsche Bijbel op tafel gelegd en een lamp er bij gezet. De zendeling legde den Bijbel voor zich, de gastheer zat aan zijne rechter-, de vrouw aan zijne linkerzijde en verder om de tafel heen de zonen en de dochters. Nu was alles in orde en iedereen dacht, dat de zendeling nu wel beginnen zou. Maar deze scheen nog op iets te wachten.

De zendeling Moffat wist namelijk, dat zijn gastheer een groot aantal Hottentotten in dienst had. Maar hij wist ook, dat de meeste Hol-

landers deze zwarten houden als menschelijk vee, liefst geloovende dat zij geene onsterfelijke ziel hebben. Moffat wilde aan deze zwarte menschen evenwel ook gaarne wat van den Heere Jezus zeggen.

Toen Moffat dezen wensch te kennen gaf, werd de Hollander toornig, en riep: »Wat, de Hottentotten? Deze honden zullen binnenkomen? Toen sloeg Moffat bedroefd den Bijbel open en las de plaats Matth. 15 : 27: Ja Heere, doch ook de hondkens eten van de kruimeltjes die vallen van de tafel hunner heeren." De gastheer hield zich stil. Moffat las de woorden nog eens, en nog eens.

Toen stond de Hollander haastig op en riep: »Houd u stil, ik kan dat niet langer verdragen, roept de h, hij wilde zeggen van honden, maar kon niet, Hottentotten!"

Dat geschiedde en spoedig was de kamer met zwarte knechten en maagden gevuld, die nu voor de eerste maal van de liefde van Christus zouden hooren. Zij hoorden stil de prediking van den zendeling aan, — zoo iets hadden zij nog nooit gehoord.

Moffat vertrok den volgenden morgen en jaren later kwam hij daar nog eens weer. Een Hottentotsche vrouw zag hem in de verte op het veld aankomen. Zij richt zich op, ziet naar den reiziger heen, laat de schop, waarmee zij werkt, vallen, loopt toe, werpt zich voor hem neêr, omvat zijne knieën en begint overluid te weenen. De zendeling wist niet wat dit be- teekenen moest.

Eindelijk vraagde de vrouw hem, of hij zich nog den avondgodsdienst in het huis van den Hollandschen boer herinneren kon. — Zij en haar man waren daarbij tegenwoordig geweest, het woord was hun diep in het hart gevallen, van dien dag aan hadden zij den Heere Jezus gezocht en Hij had hun genadiglijk hunne zonden vergeven en nu hadden zij Hem, hunnen Heiland, zoo lief, dat zij nu de gelukkigste menschen op aarde waren.

Zingt des Hoogsten eer,
 Opdat ieder leer',
 Hoe Hij heerscht alom
 Over 't Heidendom;
 Hoe Hij van Zijn troon
 Geeft Zijn rijksgeboën,
 Daar het al voor bukt.
 Edlen gansch verrukt,
 Nu hun 't godlijk licht
 Straalt in 't aangezicht,
 Deelen in ons lot,
 Eeren Abrams God.

Een zendeling onder de Heidenen.

Ps. 22 : 23. Ik zal Uwen naam mijnen broederen vertellen.

Dalana, een Kafferjongen, werd in het jaar 1856 gedoopt. Zijn leeraar zeide van hem:

»Door Jezus in het hart gegrepen, heeft hij zich geheel aan zijnen Verlosser overgegeven en door de genade des Heeren is hij een vruchtdragende rank in den hemelschen wijnstok. Ootmoed, bescheidenheid en de zachtheid der lammeren van Jezus versieren zijn hart, terwijl de honger en dorst naar Gods Woord, naar de gerechtigheid en de ijver van des Heeren huis in hem toenemen. De wereld en hare heerlijkheid verachtende, wandelen zijne voeten vaardig naar de poorten van het hemelsch Sion.»

Daar hij goed met de Heilige Schrift bekend was en vurige toespraken kon houden, werd hij vooreerst tot onderwijzer der jeugd, vervolgens tot predikant onder zijn volk aangesteld. Het was in het bijzonder zijn doel, om de Heidenen, die in de nabijheid van het zendingsstation woonden, op hunne kraalen (gehuchten) te bezoeken.

Zoo kwam hij op een kraal en sprak met den hoofdman over Gods Woord. Deze vraagde hem: »Waarom zijt gij eigenlijk tot mij gekomen?» Dalana antwoordde: »Ik ben gezonden, om uwe harten op te wekken om God lief te hebben.» De hoofdman antwoordde: Wij kunnen onze harten niet opendoen. Vóór u is er nog een andere leeraar geweest en niet een van ons heeft geloofd, dat God ons lief heeft.» Dalana zeide: Omgekeerd, gij hebt God niet lief!» »Gij vervult ons met schrik, riep de zuster van den hoofdman, zich in 't gesprek mengende, laat ons met vrede, wat doet het er ook toe of wij in onze zonden sterven.»

Dalana ging verder naar een anderen kraal en vond een ouden krijgsman, die hem met trotschheid vertelde, dat hij op een veldtocht vele menschen in een hol had doen stikken. Dalana beschouwde die handelwijze als een God-onteerende en liefdelooze daad. Als het uwen kinderen zoo eens gegaan ware, zoudt gij u daarover verblijden? Neen, zeide hij. Gedenkt er dan aan, zeide Dalana, dat uwe handen bevekt zijn met het bloed dier onschuldigen! Het is noodig voor u om den Heere te bidden, dat Hij u oogen geve om te zien, dat het waar is wat ik u gezegd heb, en verzoening der zonde te ontvangen in het bloed van Jezus.

Op een anderen kraal groetten zijne landslieden hem vriendelijk, en hij vraagde hen: Waarom gaat gij niet naar de kerk, daar gij zoo in de nabijheid van den leeraar woont? Het zal u eens berouwen, als gij in den tijd, dien de Heere u schenkt, uw eeuwig belang verwaarloost, en Jezus niet smeekt zich over u te ontfermen. De kaffer antwoordde: »Wij zijn verdwaalde schapen; wij erkennen, dat de leeraars gezanten des hemels zijn, zij gaan de geheele wereld door met het Woord Gods; maar wat mij betreft, ik ben te oud om uit dat Boek onderwezen te worden, dat is iets dat met de kinderen geschieden kan.» Dalana zeide: Het is goed, mijn vriend, dat, wanneer uwe kinderen tot het christendom willen overgaan, gij zulks toelaat, maar wees bedacht op u zelve, dat gij schuldig zijt voor God van wege uwe zonde. De kaffer sprak: Ik beken, dat ik schuldig ben.

Op een anderen kraal sprak hij met eene vrouw, eerst over aardsche, daarna over de hemelsche dingen. Weet gij, zeide hij, dat wij slechts voor een korten tijd pelgrims op aarde zijn? Wij allen zijn hier gelijk het water in onze rivieren, dat zeer snel naar den Oceaan stroomt; daarom haast u! Zij antwoordde: O, hoe gelukkig zijn degenen, die in de nabijheid van de Kerk wonen. Dalana antwoordde: Ja, hoe gelukkig zijn zij, die den wil des Heeren doen. Ik spreek tot u het Woord des Heeren, ofschoon ik een zondaar ben. De vrouw zeide: Neen, *wij* zijn zondaren. Moeten wij ons niet verwonderen? Iemand van ons eigen volk predikt ons reeds de woorden Gods.

Loof, loof den Heer, gij Heidendom;
Gij volken prijst zijn Naam alom.

Zijn goedheid is in nood en dood

Voor al Zijn volk oneindig groot.

Zijn waarheid wankelt nimmermeer;

Zingt, Hallelujah! zingt Zijn eer.

Kinderzending.

Ps. 8 : 2, 3. o, Heere, onze Heere! hoe heerlijk is Uw naam op de gansche aarde. Gij, die Uwe Majesteit gesteld hebt boven de hemelen. Uit den mond der kinderen en der zuigelingen hebt Gij sterkte gegrondvest, om Uwer tegenpartijen wil.

In Oost-Indië — het land waar moeders hare kinderen vergeten en zich over hare zonen niet ontfermen, waar zij hare zuigelingen aan de krokodillen opofferen en daarmede Gode een dienst meenen te doen — had een zendeling een school opgericht, om de kinderen op Jezus te wijzen. Velen kwamen, werden onderricht en hoorden de blijde boodschap, dat de Heiland in de wereld gekomen is en ook de kinderen der Hindoes vriendelijk tot zich noodigt.

Eens lazen zij Mattheus 21. Toen zij aan het 22ste vers gekomen waren — »En al wat gij zult begeeren in het gebed, geloovende zult gij ontvangen» — zeide de leeraar: »Denkt nu aan die belofte, God heeft haar gegeven.» Gij allen weet, dat uwe zonden den toorn van God hebben opgewekt. Ik wil u een goeden raad geven: Knielt neder, laat uw gebed op deze belofte stennen, en zegt aan den lieven God, dat gij zondaren zijt, maar dat gij zoo gaarne vergeving van schuld en nieuwe harten wilt hebben; dat deze belofte u Lemoedigd heeft tot Hem te bidden, dat Hij u al het noodige moge geven. Bidt

dit in den naam van den Heere Jezus, en Hij zal u verhooren."

Nadat de leeraar het schoolgebouw had verlaten, bleven nog eenige knapen en spraken over hetgeen zij gehoord hadden. Eindelijk zeide een van hen: »Ik zou toch, o zoo gaarne willen weten, of deze belofte ook werkelijk waar is voor ons, en of de lieve God aan ons ook geven wil hetgeen wij van Hem bidden. Wij willen met ons drieën om nieuwe harten bidden."

Zij werden het eens om 's morgens te zes uur in de school te zullen wezen. Het was nog duister toen zij opstonden en zich kleedden, zelfs nog toen zij in de school nederknielden. Zij stelden den Heere hunne begeerten voor en baden, dat Hij hun mocht leeren op de rechte wijze te bidden. Toen het licht werd vonden zij het bedoelde Hoofdstuk in het Nieuwe Testament, knielden toen weer neder en baden op kinderlijke wijze, dat Hij Zijne belofte vervullen mocht.

Deze samenkomsten werden gedurende eenigen tijd voortgezet. Toen kwam de leeraar eens binnen en zag een der jongens weenen. Nu, wat deert u, Jakob, vraagde hij, waarom schreit gij? Nergens om, zeide hij, en ging ter zijde. Nu, zeide de leeraar, de jongens schreien niet om niets, wat smart u? Een andere knaap, Johan genaamd, zeide tot den leeraar: »Hij weent niet van droefheid, maar van vreugde. Gij hebt ons gezegd, dat de beloften Gods waar zijn, en wij hebben Hem aangeropen, of het Hem behagen mocht ons nieuwe harten te geven, en wij gevoelen nu, dat Zijn Woord waarheid

is, want Hij heeft ons gegeven wat wij van Hem gebeden hebben. Hij heeft onze oude harten uit ons weggenomen en ons nieuwe daarvoor in de plaats gegeven, en daarom kunnen wij het niet nalaten van vreugde te weenen." De leeraar vraagde, waardoor zij wisten dat hunne harten nieuw geworden waren? O, zeiden zij, dat weten wij hieraan, dat wij vroeger veel liever wilden spelen dan bidden en nu liever mogen bidden dan spelen.

Wij peinzen op Jezus, wij droomen van Hem bij nacht en denken aan Hem gedurende den dag, en alles wat wij van Hem wenschen, is, om Hem méér lief te hebben en ook anderen daartoe te brengen, dat zij Hem lief hebben." Dat beproefden zij nu ook werkelijk en spoedig begonnen meer schoolkameraden te bidden en bevonden, dat de belofte Gods waar is. Maar toen dachten de knapen ook verder aan hunne heidensche vrienden. Een van hen zeide eens tot den leeraar: »Wanneer gij vrijheid geeft, dan wil ik gaarne naar het naaste dorp gaan, om mijne vrienden van Jezus te vertellen. Ik zou wel zeer ongaarne mijnen leeraar en onze school verlaten, maar ik kan het niet uithouden hier ter plaatse te blijven, zonder aan mijn volk te zeggen, hoe zij zalig kunnen worden. De leeraar zeide: Ga slechts voort, mijn lieve jongen, voort met te bidden voor hen, maar om alleen onder de Heidenen te gaan, daartoe zijt gij nog te jong." De knaap ging bedroefd weg.

Na eenige maanden kwam er een ander bij hem en zeide met een bezorgd gelaat tot den

leeraar: »Mijnheer, gij hebt gezegd, dat Johan te jong was, toen hij er van sprak om als zending uit te gaan, doch ik heb geen rust voor mijn gemoed. O, hoezeer verlang ik uit te gaan! Mijne vrienden daar bidden afgodsbeelden aan. Wanneer ik hun niets van den Heiland zeg, hoe zullen zij dan zalig worden? Ik weet wel, dat ik nog zeer onwetend ben, maar ik weet ook, dat er voor zondaren een weg is om gered te worden, en op dien weg wensch ik met geheel mijn hart hen te wijzen. God zal mij helpen, om hun dit te zeggen. Ik vrees, dat God mij Zijn ongenoegen toonen zal, wanneer ik niet ga. Nu, goed, zeide de zending, ik zal u niet langer verhinderen, ga heen, en God moge met u gaan en uwe pogingen zegenen. Kom iederen dag, vóór gij vertrekt, bij mij, dan zal ik u onderwijzen hoe men het aanleggen moet om anderen te leeren.

Binnen korten tijd verlieten deze kinderen hunnen geliefden leeraar en hunne school, om hunnen Heidenschen landslieden te verkondigen, dat Jezus Christus de Heiland en Zaligmaker is voor ieder, die oprecht tot Hem leert vluchten.

Waar kinderen zingen
 Uit dankbaar gemoed,
 Daar luistren Gods Englen;
 Die zang is hun zoet.
 Waar kinderen zingen
 Hun Jezus tot eer,
 Daar daalt met Zijn harpen
 Gods Englenkoor neer.

Zegen op getrouwen zendingsarbeid.

Matth. 25 : 40. 10 : 42. Voorwaar zeg Ik u: wat gij aan een van mijne minste broeders gedaan hebt, dat hebt gij Mij gedaan. En zoo wie een van deze kleinen te drinken geeft alleenlijk een beker koud water in den naam eens discipels, voorwaar zeg Ik u, hij zal zijn loon geenszins verliezen.

De Engelsche predikant Green bood zich bij het Engelsch kerkelijk zendingsgenootschap aan, om naar de Heidenen te gaan. Het bestuur meende dat hij niet sterk genoeg was en nam hem niet aan. Met een bedroefd hart nam hij een predikantsplaats in Engeland aan en huwde. Maar de voorliefde voor de zending liet hem geen rust, en toen er een oproeping aan Engelslands theologen in de zendingsbladen gedaan werd, om op de zendingsvelden te arbeiden bood hij zich opnieuw aan. Men meende dat hij nog niet gezond genoeg was en nam hem niet aan, en zoo ook voor de derde maal niet.

Evenwel geloofde Green niet dat hij daarmee van zijne persoonlijke verplichting aan de zending ontslagen was. Kan hij persoonlijk niet naar de Heidenen gaan, om den stervenden zielen het Evangelie der zaligheid te verkondigen, zoo wilde hij toch minstens aan die Heidenen, die jaarlijks uit de verre landen van het Oosten met de schepen op de kusten van Engeland kwamen, het Evangelie prediken; en kon hij zelf

niet in de rij van arbeiders voor de zending in het buitenland opgenomen worden, zoo wilde hij ten minste plaatsvervangers voor zich stellen. Hiervoor bood zich spoedig een welkome gelegenheid aan. Er kwam namelijk in het begin van 1856 een jonge Birmaan, vroeger een afgodendienaar, maar onder de werkzaamheid van een zendeling door den Heiligen Geest tot erkenning der waarheid gebracht, naar Engeland, om zich voor den dienst der zending onder zijne heidensche landslieden te laten bekwamen. Het comité van het zendingsgenootschap zocht hem vooreerst in het huis van een ervaren geestelijke te brengen. Daarvoor was niemand meer geschikt en gereed dan de predikant Green. De Birmaan kwam in het huisgezin van dien lieven man en werd daar met alle liefde en wijsheid, die de Heilige Geest schenkt, verzorgd en onderricht.

Twee van Green's kinderen speelden eens op den rand van een diep molenkanaal en vielen — ik weet niet hoe — in het water, juist op de plaats waar de sterke strooming van de beek snel naar de molenschroef stroomde. Door Gods genadige beschikking was de Birmaan juist in de nabijheid; hij zag het dreigend gevaar waarin de kinderen zich bevonden, en van zijn jeugd af een goed zwemmer zijnde, sprong hij hen na en redde hen uit het verschrikkelijke gevaar.

Eenige dagen later kwam Green in de vergadering van het comité te Londen en vertelde de gebeurtenis. In de dagen des ouden testaments — zoo eindigde hij — nam Obed-Edom

den tabernakel des Heeren in zijn huis op, en de Heer zegende hem en geheel zijn huis (2 Sam. 6 : 11). Ik heb dezen dierbaren zendingsarbeid in mijn hart en huis opgenomen, en de Heere heeft mij en mijn huis gezegend. Indien dit niet zoo geweest ware, dan zouden er thans twee van mijne drie kinderen, die de Heere ons gegeven heeft, in het graf rusten. De zending is voor mij zelve en mijn huis een bron van den allerrijksten zegen geworden."

In dezelfde vergadering waarin Green dit sprak bracht hij ook vijf jongelingen tot het comité als plaatsvervangers voor zich. Hij had in zijne gemeente van elke gelegenheid gebruik gemaakt, om het zedingsbevel van den Heere Jezus, alsook de behoefte der Heidenwereld en den zedingsplicht aller christenen zijnen toehoorders op het hart te drukken, hij had te huis in zijn studeervertrek en in het openbaar niet opgehouden te bidden, dat ook zijne gemeente haar deel tot het leger der zedingsarbeiders bijdragen mocht, en genoot eindelijk de vreugde een aantal jongelingen zich te zien aanmelden, die zich gewillig toonden om uitgerust te worden en naar de Heidenwereld te gaan.

Hij koos er de bekwaamsten uit, onderwees hen zelf met de grootste getrouwheid en stelde ze toen aan het comité voor met de woorden: »in Frankrijk en in andere landen bestaat de gewoonte, dat hij, die aan den staat dienstplichtig is, een plaatsvervanger levert, zoo hij zelf niet dienen kan. Hier zijn mijne plaats-

vervangers, vermits ik zelf in den heiligen krijg niet mede kan optrekken."

Och Heer! geef thans Uw zegeningen!

Och Heer! geef heil op dezen dag!

Och, dat men op deez' eerstelingen

Een rijken oogst van voorspoed zag!

Uittrekkende zendelingen.

Matth. 19 : 29. En zoo wie verlaten zal hebben huizen, of broeders, of zusters, of vader, of moeder, of vrouw, of kinderen, of akker, om Mijns naams wil, die zal honderdvoud ontvangen en het eeuwige leven beërven.

Het was in het jaar 1845 toen een aantal boeren met vrouwen en kinderen, met hunnen leeraar vooraan, te Bremen in zee staken. Deze menschen, uit de omstreken van Ansbach en Neurenberg, werden niet door den nood tot de reis in den vreemde gedrongen, — zij hadden allen behoorlijk genoeg om te leven; sommigen onder hen waren zelfs rijk met aardse goederen van den Heere gezegend; maar zij hadden den Heere Jezus lief, kenden den nood der arme Heidenen en wisten ook den rechten weg om de Heidenen te helpen. Zij allen verkochten hunne have en goederen en trokken als zendelingen uit, niet om onder de Heidenen te prediken, dat zou — wanneer God het gaf — hun

predikant doen, maar om onder de Heidenen als christenen te leven.

Zij hadden gedurende de reis met vele moeilijkheden te kampen. Zesmaal hadden zij storm op zee; eens werd het schip door een ander aangevaren, zoodat alles verloren scheen, zelfs braken de pokken onder hen uit. God de Heer, in wiens dienst zij waren, beschermde hen evenwel, en op wonderbare wijze kwamen zij gelukkig behouden te New-York aan. Met het gezang: »Den hoogen God alleen zij eer" en het heilig »Onze Vader" stapte de zendingsgemeente aan land, en spoedig hadden zij in het Westen, waar nog Heidenen waren, de plaats hunner bestemming bereikt. Zij kochten voor hun geld landerijen en vee, bouwden zich huizen, ontgonnen de velden, bouwden een pastorie, richtten een kerk op, en zoo kwam op de grenzen tusschen het Heiden- en Christenland de zendingsgemeente Frankenmoed tot stand. Omdat zij allen uit de gemeente Middelfranken waren, gaven zij aan de plaats den naam van hun vaderland.

Het eerste wat zij tot heil van de Indianen tot stand brachten, was de oprichting van een Indianen-school. Het vriendelijk voorkomen der menschen van Frankenmoed wekte spoedig het vertrouwen bij de Indianen, en de een na den ander zond zijne kinderen naar school. De leeraar gaf met behulp van een taalman onderricht en menig zaadkorreltje viel er ook in het hart van volwassen Indianen. Op het Kerstfeest van het eerste jaar konden drie Heidenen van 17 tot 19 jaren, twee broeders en een zuster,

gedoopt worden. Weldra trok ook een aanzienlijke Indiaansche familie naar Frankenmoed en genoot hoe langer zoo meer den zegen, die van die christengemeente uitging.

Op een afstand van 12 uren van Frankenmoed lag een Indiaansch dorp met ongeveer honderd inwoners. De hoofdman er van had Frankenmoed gezien, en zijn verlangen naar iets beters geopenbaard. Hij kwam nu met het verzoek om hem en den zijnen een zendeling te zenden. Toen trok in het jaar 1848 een zendeling, die onzen predikant gevolgd was, naar de Indianen. Men bouwde hem een huis, de Indianen sloegen hunne hutten rondom dat huis op en men noemde dat dorp Bethanië. Na een half jaar bracht de hoofdman zijne kinderen en een neef, om gedoopt te worden. Vele Indianen hoorden met toenemende belangstelling Gods Woord en spoedig werd er eene kleine Indiaansche gemeente gesticht, waarin de macht des Heidendoms gebroken was en Christus een gestalte had verkregen.

Wie beschrijft de vreugde der zendelingen over deze geredde zielen der Heidenen! Op, op, wie kan, die neme deel aan deze zalige vreugde en niemand mag hem verhinderen!

Zij, die nooit van Jezus hoorden,
 Heidenen, wild en woest van aard,
 Ver in 't Zuiden, ver in 't Noorden,
 Worden tot Gods Zoon vergaard;
 Neger, Moor en Indiaan
 Bidden ook den Heiland aan.

Christiaan Friederich Schwartz,

OF

een voortreffelijk gedenkteeken der christelijke
liefde onder de Heidenen.

Dan. 12 : 3. De leeraars nu zullen blinken, als de glans des uitspansels, en die er velen rechtvaardigen, gelijk de sterren altoos en eeuwiglijk.

Christiaan Friederich werd in het jaar 1726 op den 26sten Oct. te Zonnenburg, in het koninkrijk Pruisen, uit christelijke ouders geboren en vroom opgevoed. In de latijnsche school in zijn vaderstad en te Küstrin voor de hoogeschool voorbereid, kwam hij in 1746 op de universiteit te Halle. Hier werd hij door den geest, die van Franke en zijn weezengesticht uitging, zoo machtig aangegrepen, dat hij tot het vaste besluit kwam, om geheel voor God te leven. De tekst van zijn eerste preek was: »Op Uw Woord, Heere! zal ik het net uitwerpen." Het Woord des Heeren kwam ook spoedig tot hem. De zendeling Schulz kwam te Halle, om er Tamulische schriften te laten drukken, en dat gaf aanleiding voor Schwartz om de Zuid-Indische taal te leeren. Zoo kwam de gedachte aan den zendingsarbeid ernstig in hem op. Franke zocht ook juist nieuwe zendingen voor Indië. Na bekomen verlof van zijn vader, met afstand van zijne erfenis ten gunste van zijne broeders en zusters en met afstand van de hem

opgedragen voordeelige predikantsplaats ging hij in Sept. 1749 met twee helpers naar Kopenhagen, om daar in het predikambt bevestigd te worden, reisde in December naar Londen en in het begin van 1750 stak hij over de zee naar Indië. Op den 30sten Juli kwamen zij te Tranquebar. Kort daarna werd zijn schip door de golven uiteengeslagen! Dat was voor hem een duidelijke vingerwijzing Gods voor het welgelukken van zijn werk.

Met de jongste kinderen van de Tamulische school begon hij eenvoudige catechetische oefeningen, en met twee klassen van doopkandidaten een nauwkeurig voorbereidend onderricht. Vierhonderd zielen dergenen die begeerden zalig te worden door den naam van Jezus werden nog datzelfde jaar onder zijne leiding door den heiligen doop aan de gemeente des Heeren toegevoegd. Vervolgens begon hij te reizen door geheel Zuid-Oost-Indië tot Ceilon naar de Hindoes en Mohamedanen. Daar zit en leert hij nu eens onder de schaduw van een statigen Banaanboom, dan onder een kleine met palmboomsbladeren bedekte hut, nu eens op een bank van gevlochten teenwerk, dan bij de zieken in het hospitaal, dan eens weder bij de Brahminen aan den oever van den heiligen vloed.

Door de bescherming des Almachtigen ont kwam hij herhaaldelijk aan groote gevaren. Toen hij eens vóór het aanbreken van den dag opgestaan was en zich op een plaats nedergezet had, waar een zeer vergiftige slang lag, deed zij hem evenwel geen leed. Toen in 1772 het

kruitmagazijn eener vesting, waar hij woonde, in de lucht sprong, werd alles met puin en lijken bezaaid, maar hij bleef met zijne catechisanten, schoolkinderen en gemeenteleden volkomen ongedeerd.

Deze man won duizende zielen voor Christus, teedere kinderen en ruwe soldaten, voornamelijk jongelingen en grijsaards. Waar hij zich heen-spoedde en ophield bracht hij troost en hulp mede voor lichamelijke en geestelijke zieken en verwonden. Te Tritschinapoli beleefde hij het dat eerst 20, toen 30 soldaten het verbond sloten, om zich oprecht aan Jezus over te geven. En dezen werden door krankbezoek, bijzonder door hunnen christelijken wandel tot een zeer grooten zegen voor zijn zendingswerk onder de Heidenen.

Een voornamelijk Hindoe zeide zelfs na een lang mondelijk onderhoud met Schwartz: »Gij zijt een priester Gods voor alle volken!» Schwartz moest zelfs de voogd worden voor een Indischen vorstenzoon en alzoo in den diep vervallen toestand van den staat ingrijpen. Toen was hij van den morgen tot den avond omringd van ingeborenen van elken rang, wier geschillen hij beslissen moest, omringd van arme weduwen, aan welke hij met spinnen en andere werkzaamheden bezigheid gaf, van arme meisjes die strikken maakten, terwijl hij haar onderricht gaf en in haar de dankbaarste leerlingen vond.

Zoo was hij daar nog met kracht werkzaam in het 70ste jaar van zijn leven, een van de zeldzaamste verschijnselen op 't gebied der zending,

een duitsche eik in het land der palmboomen. Zijn pad werd van zelf altijd eenzamer, de oude, geloovige vrienden waren naar huis gegaan, en een gebrek aan zijn voet herinnerde hem zijn laatsten gang. Hij is nooit getrouwd geweest, en wilde ook, dat andere zendelingen, voornamelijk in de eerste jaren van hunnen arbeid, ongetrouwd zouden zijn. Eene smartelijke ziekte, die met voeteuvel gepaard ging, maakte, na eene ongesteldheid van 3 maanden, een einde aan zijn leven. Terwijl de omstanders het lied zongen: »De Heer is zijn schild", stierf hij in de armen van een getrouwen en dankbaren zendingsvriend, op den 13den Februari 1798, des morgens te 4 uren.

Een luid snikken vernam men in den tuin achter zijn huis gelegen, toen zij, die daar bijeengekomen waren, hoorden, dat de »goede Vader", zooals de Heidenen hem noemden, gestorven was. De prins, wiens voogd hij eens geweest was, kwam om hem in de kist te zien liggen, en liet in zijne residentiestad »voor den overleden vader Schwartz" een marmeren gedenkteeken oprichten. Op een steen van graniet, gelegen in de kapel van den zendingstuin, maakte hij zelf een geschrift in Engelsche verzen, die den lof van zijnen »vader" en den wensch om zijner waardig te worden, vermelden. Nog in latere jaren zocht hij, schoon zelf nog geen christen zijnde, het aandenken aan den overleden zendingling Schwartz door goede en nuttige inrichtingen voor de jeugd en de zieken te eeren. Ook de Oost-Indische Compagnie richtte

in 1807 den patriarch der Indische Zending in de Mariënkerk van het fort St. Georg te Madras een gedenkteeken op.

Het kostelijkste gedenkteeken van zijne werkzaamheid voor de Zuid-Indische zending is evenwel de groote schare dergenen, die hij als een middel in Gods hand, tot het leven in Christus geleid heeft.

„Waterstroomen wil Ik gieten”,
 Spreekt de Heer, „op 't dorre land;
 Koele bronnen zullen vlieten
 Door 't verschroeiend Oosterzand:
 Waar nu Pelgrims smachtend gaan,
 Zal een hof des Heeren staan.”

Heer der Heeren! hoor ons staamlen,
 Laat ons, vol van Uwen Geest,
 Velen uit Uw volk verzaamlen
 Tot Uw hemelsch bruiloftfeest!
 Och, werd ook door ons aanschouwd,
 Hoe G' Uw Sion, Heer! herbouwt!

DERDE AFDEELING.

Het licht in de duisternis.

Karel de Groote en Wittekind.

Jes. 60 : 3. En de Heidenen zullen tot Uw licht gaan, en de koningen der aarde tot den glans, die U is opgegaan.

Karel de Groote verwierf zich dezen bijnaam door de zegerijke oorlogen die hij voerde en waaronder die tegen de Saksers de merkwaardigste is, omdat hij met de toetreding van dit volk tot het christendom is geëindigd. De Saksers, een wild volk tusschen de Elbe, den Neder-Rijn en de Noordzee, bezielde met eene onoverwinnelijke vrijheidsliefde en zeer gehecht aan de vaderlijke — heidensche — zeden en gewoonten, haatten op bittere wijze de Franken en hunne — christelijke — gebruiken. Herhaalde verwoestingen richtten zij in Frankenland aan, en keizer Karel kwam tot het besluit, zoowel om aan zijne onderdanen rust te verschaffen, alsook om de Saksers tot het christendom te brengen, hen, zoo mogelijk, geheel te onderwerpen. Hij drong met een talrijk leger in hun land, bemachtigde de vesting Ehresburg, gelegen in de nabijheid van Paderborn, eene van de heilige plaatsen der Saksers, waar de hoofdzetel was van hunne goden en priesters, hunne afgodsfeesten en vergaderingen, en verwoestte de aldaar in hooge vereering staande *Irmenszuil*, hoogstwaarschijnlijk een afgodsbeeld.

Ofschoon de Saksers daar verslagen waren, herstelden zij zich evenwel en vielen — toen

keizer Karel in Italië den oorlog moest voeren — ten tweedenmalè in Frankenland. Toen zij weer onderworpen werden, bouwde Karel kerken en kloosters, en vermits vele Saksers zich lieten doopen, geloofde hij, dat de rust nu voor altoos verzekerd was. Maar de hertog van Saksen, *Wittekind*, was nog steeds achtergebleven. Zoolang deze heiden bleef en aan de spits der Saksers stond, had Karel de Groote nog niets tegen hen ten uitvoer gebracht. Nu was er tegen Kerstmis een wapenstilstand en Wittekind zwierf rond aan de oevers der Elbe in de nabijheid van het Frankische leger. Toen kreeg hij verlangen om eens te weten hoe de christenen hun veel geprezen God vereerden. Op het kerstfeest verkleedde Wittekind zich als bedelaar en sloop bij het aanbreken van den morgen in het Frankische leger. Ongekend ging hij door de rijen der krijgslieden heen, die naar de godsdienstoefening gingen en kwam in de kerk. Hoe geheel anders ging het daarbij toe dan bij de heidensche afgodsfeesten! Er werden geene paarden en runderen geslacht, maar keizer Karel knielde ootmoedig met al zijne grooten voor het altaar neer, om het gewijde sacrament te ontvangen. Koorzangen prezen den gezegenden nacht, waarin de Heer des hemels en der aarde Zijnen Zoon gezonden had tot een Zaligmaker van zondaren.

Wittekind werd zeer aangegrepen door het indrukwekkende van den godsdienst der christenen. Zijne oogen werden gevuld met tranen. Stom van verbazing en in heilige stemming

vouwde hij zijne handen. Het was hem alsof de geboren Heiland hem wenkte en zeide: »Kom tot Mij!» Hij wierp zich voor het altaar neêr, en toen allen hem verbaasd omringden, riep hij: »Ik ben Wittekind, de hertog der Saksers! Doop ook mij, want ook ik begeer een christen te wezen als gij!».

Toen omarmde keizer Karel hem en een luid gejubel klonk door het leger der Franken: want deze één was hun meer waard dan tien gewonnen veldslagen. De keizer hield hem hoog in eere zoolang hij leefde, en vercerde hem een nieuw wapenschild, terwijl hij het zwarte paard zonder teugel en gebit, dat Wittekind tot nog toe in zijn schild gevoerd had, in wit veranderde, tot een teeken van de oprechtheid zijns geloofs en zijner nieuwe geboorte uit God.

Ook bekleedde Karel bij den doop van Wittekind de plaats van peetoom en deze is niet alleen onverbrekelijk getrouw aan het christendom gebleven, maar is daarvan ook een ijverig bevorderaar geworden. De meeste Saksers volgden zijn voorbeeld. Het werd vrede en overal plantten de naar huis keerende priesters het kruis van Christus.

Al de Heid'nen door Uw handen
Voortgebracht, in alle landen,
Zullen tot U komen, Heer!
Bukken voor Uw aanschijn neêr,
En Uw' naam ter eere leven;
Gij zijt groot en hoogverheven;
Gij doet duizend wonderheên;
Gij zijt God, ja Gij alleen.

De bekeering van Cadwin, den koning der Angelen.

Ps. 126 : 1, 2: Als de Heere de gevangenen Sions wederbracht, waren wij gelijk degenen die droomen. Toen werd onze mond vervuld met lachen, en onze tonge met gejuich; toen zeide men onder de Heidenen: De Heere heeft groote dingen aan deze gedaan.

Het gebeurde op wonderbare wijze, dat Cadwin, koning der Angelen, in Engeland in het begin der zevende eeuw christen werd. Zijne gemalin was Aethelberge, eene dochter van den koning Aethelbert van Kent. Zij was eene christin gelijk ook haar vader en had den christelijken bisschop Paulinus medegebracht naar het hof van haren gemaal, om hem met ernst en liefde de waarheden van het christendom uit te leggen, ten einde hij een christen mocht worden. Cadwin had er eensdeels wel geneigdheid toe, maar kon toch tot geen beslistheid komen. Wat bracht hem tot beslissing? In vroegere jaren had hij voor koning Aethelbert moeten vluchten en had onderweg in de nachtelijke stilte zijn hoofd op een steen neergelegd om te rusten evenals Jakob te Luz. Toen was het hem als zag hij een onbekend wezen tot zich naderen, dat hem vriendelijk groette en zeide: Ik weet wie gij zijt, waarom gij treurt en dat gij naar Redwald wilt vluchten. Wat geeft gij hem tot loon, die u bij hem eene goede opname bezorgt? Cadwin zeide: alles

wat ik maar heb en geven kan. De onbekende ging voort: Wanneer hij u nu voorzegt, dat al uwe vijanden u onderworpen zullen worden, dat gij uwen vaderlijken troon weder herwinnen en alle koningen van Engeland in macht overtreffen zult ...? Ik zou hem voor die goede boodschap naar mijne krachten beloonen, zeide Cadwin. Toen sprak de onbekende ten derde-male: Maar wanneer hij u een beteren weg tot uw heil en leven voorstelde dan door uwe vadersen betreden is, zoudt gij hem dan ook volgen? De koning zeide: Zulk een man zou ik in alles ter wille zijn. Toen legde de onbekende de hand op zijn hoofd en sprak: Wanneer alles wat ik u gezegd heb geschied is, herinner u dan wat wij hier gesproken hebben en haast u dan te vervullen wat gij beloofd hebt. Daarna was de onbekende verdwenen. De onbekende, die zich ook niet bekend maakte, was Paulinus.

Toen de koning nu eens in een donkeren nacht alleen in een vertrek was, peinzende of hij het Heidendom afzweren zou, kwam Paulinus ongemerkt bij hem en legde hem de hand op het hoofd. De koning kende hem niet en viel sidderend aan zijne voeten. Toen hief Paulinus hem vriendelijk op en sprak: zie, gij zijt gered uit de handen uwer vijanden, gij hebt het rijk behouden, dat gij zoo ernstig begeerdet. Herinner u nu wat gij beloofd hebt. De God die u van tijdelijk lijden bevrijd heeft, wil u ook van het eeuwig verderf verlossen en u zalig maken. Zweer uw Heidendom af en bid God om vergeving uwer zonde. De koning beloofde

het, maar wilde er eerst nog gaarne over spreken met zijne vrienden en de vorsten des volks. Hij riep de edelen van Northumberland samen en maakte hen met zijne begeerte bekend. Toen stond vooreerst de heidensche opperpriester Coifi op en sprak: Wie heeft onze oude afgoden ijveriger gediend dan ik? Toch zijn er velen die grootere geschenken en hoogere waardigheden van u, o koning, ontvangen hebben dan ik. Indien onze goden iets vermochten dan zou dat niet geschied zijn. Wij willen de nieuwe leer hooren.

Toen verkondigde Paulinus hun den weg des behouds, en God gaf genade dat er velen door de prediking voor zijn rijk werden gewonnen. Coifi besteede des konings paard, nam des konings wapen en reed naar den grooten afgodstempel in de stad York. Hij wierp den lans tegen den tempel en gaf toen aan zijne volgelingen last dezen in brand te steken. Zoo viel de tempel en het Heidendom ging in Northumberland te niet. God gaf genade aan den koning Cadwin en aan zijn rijk zulk een vasten vrede, dat men spreekwoordelijk zeide, dat onder zijne regeering eene vrouw met haren zuigeling veilig van de eene zee naar de andere kon trekken. Ook liet de koning bronnen bij de wegen graven en bekens voor de reizigers er bij hangen. Niemand nam ze weg, want er was vrede in Cadwin's rijk.

Dan zal, na zooveel gunstbewijzen,
 't Gezegend Heidendom

't Geluk van dezen koning prijzen,
 Die Davids troon beklom.
 Geloofd zij God, dat eeuwig wezen,
 Bekleed met mogendheên,
 De Heer, in Israël geprezen,
 Doet wond'ren, Hij alleen.

De eerste Christenen te Stettin.

Handel. 18 : 9, 10. Zijt niet bevreesd, maar spreek en zwijg niet. Want Ik ben met u, en niemand zal de hand aan u leggen, om u kwaad te doen: want Ik heb veel volks in deze stad.

De heidensche Pommerschen deden dikwerf strooptochten in de naburige landen en keerden dan met een rijken buit naar huis terug. Zoo voerden zij ook eens eene christelijke jonkvrouw als slavin mede. Het was voor de arme jonkvrouw — Beata heette zij — een verschrikkelijke dag, toen zij van de rooverbende overvallen en met vliegende haast uit haars vaders huis gerukt werd, waarin God woonde en de liefde de harten samenbond.

De jonkvrouw liet het hoofd op den boezem zinken en zweeg. Haar hart verhief zich tot den Heiland: »Heere God! Gij zijt altijd mijne toevlucht en sterkte. Ik bleef steeds bij U! Al voerden zij mij naar de hel, Gij zijt bij mij, Uw stok en Uw staf, die vertroosten mij.»

Beata werd overgebracht naar Stettin, de

voornaamste zetel van den Pommerschen afgodendienst en viel als buit ten deel aan een rijk, aanzienlijk man. Hier leefde, diende en leed zij als eene dienstmaagd des Heeren, en haar rechtschapen handel oefende zulk een weldadigen invloed uit op haren heer, dat hij zich met haar in het huwelijk verbond.

Wat zij gevoelde toen zij aan een Heiden de hand tot het huwelijk reikte, weet alleen de kenner des harten, die besloot door donkere wegen zijne dienstmaagd te zegenen en haar tot een zegen voor vele anderen te stellen. Beata had van haren echtgenoot het streng bevel gekregen om niemand met haar geloof bekend te maken en daarvan niets te spreken. Dat had zij onder inwendig zwaren kamp eenige jaren volgehouden, ofschoon haar het hart daarbij soms scheen te zullen breken. Evenwel predikte zij ook zwijgend luide de deugden Desgenen die haar verlost had. Zij werd niet vroolijk. Gij mist de gemeenschap met de kinderen Gods, zeide zij tot zich zelve, gij mist het heilig sacrament. Daarenboven drukte het zware schuldgevoel op hare ziel, dat zij had gezwegen van Hem, dien hare ziel zoo lief had, van Christus.

Het was op den avond van een Goeden Vrijdag, dat wij Beata knielend en weenend in haar kamertje vinden. Haar echtgenoot had op dezen dag een feest gegeven. De stemmen der gasten, de zondige gesprekken klonken ver. Beata's hart was op Golgotha en zuchtte: »Och mocht ik mijn leven aan uw kruis laten, Heere Jezus, hoe wèl zou het mij zijn!» Zij weende immer

meer nieuwe tranen. Nevens haar sliepen hare beide zonen, die God haar geschonken had. Waarom hebt gij uwen kinderen nog niets van uwen Heiland gezegd? klonk het in haar hart. Gij zijt den menschen meer gehoorzaam geweest dan Gode. Wanneer uwe kinderen heden stierven, waar kwamen zij dan? En wie zou de schuld dragen?

Het was haar als rustte de smartelijke aanblik van haren lieven Gekruisigde op haar, alsof Hij haar toesprak: o Gij kleingeloovige, meent gij dat Ik geene macht heb u te beschermen tegen uwen echtgenoot? Wie Mij belijdt voor de menschen, dien zal Ik ook belijden voor mijnen Vader die in de hemelen is!

Het was een ernstige en hoog heilige nacht voor Beata, de nacht van den Goeden Vrijdag tot den grooten Sabbath. Zij beloofde den Heere ernstig, om het verzuimde zoo veel in haar was te herstellen. Zij bereidde er zich op voor om haren kinderen te openbaren, dat zij eene christin was, en haren Heiland den menschen verkondigen moest. Maar vóór zij er meê begon nam de vader de zonen meê op reis. Toen hij terugkeerde kwam Otto, de Bisschop van Bamberg, de apostel der Pommeren omstreeks het jaar 1123 naar Stettin, om aan de heidensche inwoners Christus den gekruisigde te verkondigen. Met gloeienden ijver, met offerende liefde en met geduld was deze voortreffelijke man onder hen werkzaam.

Beata verheugde zich, maar met beving. De Heidenen wilden niets hooren van den God der

christenen, en het meest vijandig tegen den prediker der waarheid was de echtgenoot van Beata. o Hoe gaarne zou zij naar den Bisschop geijld zijn om haar heilbegeerig hart in gemeenschappelijk gebed te versterken. Maar zij waagde het niet om tegen het bevel van haren echtgenoot te handelen. Des ter vuriger waren hare gebeden bij nacht en bij dag en zooveel te dringender hare voorbeden voor hare zonen, die zij — door menschenvrees beheerscht — den Heiland nog niet had durven verkondigen. Toen gebeurde het dat haar man eene verre reis moest doen en langen tijd afwezig was.

Nu waagde Beata het om na langen strijd den Bisschop Otto op te zoeken. o Hoe juichte hare ziel bij de gedachte, om na zulk eene lange ontbering nog eens deel te mogen nemen aan de dierbare godsdienstoefening. Zij treedt in de stille zaal, waarin een kleine schare van heilbegeerige zielen zich rondom haren herder verzameld had. Hoe zalig wordt het haar om het hart in deze heilige stilte, waar Jezus Christus woont en werkt! Zij waagt het nauwelijks de oogen op te heffen, toch doet zij het eindelijk op schuchtere wijze, en wat ziet zij? Twee jongelingen in witte kleeding, zooals de nieuw gedoopten droegen, en dat waren — hare zonen! Daar beefde het moederhart van zalige vreugde en verrukking tot in de diepste diepten: het was haar alsof haar hart wegsmolt en zij stortte bijkans ter neer onder de overmaat van vreugde. De zonen, gedreven door een wonderbaar verlangen, hadden Bisschop Otto opgezocht; hij

had hun het Evangelie verkondigd en overeenkomstig hunnen wensch hen in de kerk van Christus opgenomen! Zoo waren de vurige beden van Beata verhoord!

Toen de jongelingen hunne moeder zagen, werden zij zeer verschrikt: zij waren heimelijk tot het christendom overgegaan, achtten hare moeder als een voorbeeld in het zedelijke, toch eene Heidin en vreesden tegenwerpingen. Maar Beata hief hare handen omhoog en sprak luid weenende: »Ik dank U, Heere Jezus, dat ik alzoo mijne zonen zie!» Toen omarmde zij de jongelingen en kuste hen. De bisschop Otto sprak biddend den 103den Psalm over hen uit en dankte den Heere met een zeer bewogen gemoed.

Van dat uur was Beata als omgekeerd. De vrees was geweken, de geloofsmoed had haar hart vervuld. Zij verzamelde alle huisgenooten om zich heen, beleed dat zij en hare zonen christenen waren en noodigde allen dringend uit zich haastig tot Christus te wenden, om zijn heil deelachtig te worden en zich dan te laten doopen.

Toen kwam haar man — het was op een Zondag-morgen — na lange afwezigheid onverwacht te huis. Vrouw en kinderen ijlden hem te gemoet en omarmden hem met bijzondere teederheid. Het trof den man: Want het was zoo feestelijk in huis, zoo stil, allen in feestgewaad. Wat is dit, wat hebt gij heden voor een feest, vraagde de man.

Het oogenblik waarop Beata zich met God

voorbereid had was gekomen: eenvoudig en getrouw beleed zij wat met haar en hare zonen voorgevallen was, en bad haren echtgenoot niet toornig te worden, maar zich als zij tot Jezus te wenden.

Ook de zonen legden eene heerlijke belijdenis af en vreesden niet voor de fonkelende oogen en de gebalde vuisten des vaders. Zij deden met kunne moeder stil hunnen arbeid, zij vloekten niet en streden niet; zij waren gehoorzaam en vroolijk en vervuld met liefde jegens den vader. Dat beviel hem heel goed. En toen het weer Goede Vrijdag werd, had hij zich met vrouw en kinderen voor het kruis van Christus gebogen en bracht hem de tranen van de vreugde der dankbaarheid tot loon voor Zijne smarte.

Goddelijke liefdekoorden

Trekken hen naar Jezus heen:
 Maken uit verschillende oorden,
 Wie ze ook zijn, een wet tot één,
 Één in Heer, geloof en doop.
 Één in keuze, liefd' en hoop.

Het volk der Karenen.

Matth. 4 : 16. Het volk, dat in duisternis zat heeft een groot licht gezien; en dengenen, die zaten in het land en schaduwe des doods, denzelven is een licht opgegaan.

De Karenen zijn in de landen der hoogvlakte van Tibet over Assam en Birma tot de Indische zee, dan van de Zuidwestelijke provincie van China tot Bengalen onder verschillende namen verspreid en van het naburig volk, de Mongolen, volkomen onderscheiden. Zij houden hun eigen stam voor den oudste en meest uitgebreide van het menschelijk geslacht. Twee honderd jaren lang hebben de Europeanen deze kusten bezocht en op den zeeboezem van Martaban handel gedreven. Even lang zijn de Jezuitische zendelingen in Birma geweest en toch was er niets van aan het licht gekomen, dat eene zoodanige natie als de Karenen in groote menigte in het binnenland woonde. Zij woonden ver van de steden, vermeden allen omgang met buitenlanders en bleven onopgemerkt. Sinds 40 jaren zijn zij ons eerst bekend geworden. Wellicht is er geen heidensch volk door merkwaardiger en meer buitengewone voorbereidingen voor de prediking van het Evangelie ontyankelijk gemaakt dan dit volk. Oude, onder dat volk verspreide, voorspellingen, leer- en zedespreeken, zoowel als staatkundige moeilijkheden, baanden den weg voor het woord der waarheid.

Sinds 1829, toen de zendeling Boortman hunne dorpen begon te bezoeken, die meest uit een huis bestaan, dat als een kazerne gebouwd en lang genoeg is om 30—80 huisgezinnen op te nemen — sinds dien tijd werd een heerlijk werk onder de Karenen tot stand gebracht, zooals de zendingsgeschiedenis er nauwlijks een ander kent. De heidensche zangers van dit volk zongen van de schepping, van den val, van den zondvloed, van Babel en de verstrooiing der volken over de aarde. Hunne zedespreuken klonken even alsof een Apostel hen had onderwezen, en over het donkere volksleven schenen heldere lichten der hope. Zij zeggen: »o kinderen en kleinkinderen, van oude tijden af beminde God de natie der Karenen boven alle andere volken, maar zij overtraden Zijn bevel en tengevolge hunner overtredingen lijden wij nu zoo. Wijl God ons vervloekt heeft, daarom verkeerren wij in onze tegenwoordige ellende en hebben wij geene boeken. Maar God zal zich weder over ons ontfermen en zal ons weêr meer dan alle andere volken beminnen. God zal ons weder redden. Omdat wij op de taal des satans acht gaven, lijden wij.»

»Op den bepaalden tijd — heet het — zal God komen, de verstorven boomen zullen weder uitbotten en bloeien. Wanneer de bepaalde tijd komt, zal God zich openbaren: de dorre boomen zullen weder uitspruiten en groen worden en vrucht dragen.» In een hunner liederen zingen zij van de wederkomst Gods tot hen in heerlijkheid. Maar zij weten ook van een komen

Gods in nederigheid. Daarvan zeggen zij: »o kinderen en kleinkinderen, eer God komt, zal de Satan komen, om de menschen te verleiden, en om ze te verleiden zal hij verschijnen in prachtige kleederen en met een glanzend gewaad. Kinderen en kleinkinderen volgt hem niet! Na den Satan zal Een komen, die nauwelijks kleederen genoeg heeft om zich te dekken. o Volgt Hem! God zal ons weer redden! Hij heeft ons tweemaal gered en zijn jongste zoon zal bekwaam zijn ons nog eenmaal te redden.» Gods jongste zoon, zeggen zij, zal koning zijn over de Karenen, en in Zijn rijk zal het geluk geen einde hebben. Zij bidden God om zijne komst, dien zij als den Eeuwigen, Almachtigen, Alwetenden en Alomtegenwoordigen Schepper aller dingen prijzen en doen roerende gebeden. o Heer! wij hebben ellende gehad van geslacht tot geslacht, heb medelijden en ontferm U over ons! De Faleïsche koningen hadden hun geslacht en hunnen tijd, de Birmaansche hadden hunnen tijd, de Siameesche hadden hunnen tijd en de vreemde koningen hadden hunnen tijd; het volk der Karenen is overgebleven. Laat onze koning komen, o Heer! dien wij eeren, aan wien wij onze lofzangen wijden, laat ons wonen in de groote stad, in de hooge burcht, in het gouden paleis. Heb medelijden met ons en verhoor ons, o Heer! Laat onze koning komen, en laat die stad, die burcht, die groote stad, die zilveren burcht, die nieuwe stad, dat paleis, het slot des grooten konings tot ons allen komen. Erbarm u onzer, o groote God!"

Toen nu in den oorlog met Birma de »witte vreemdelingen" in het land kwamen, werden de Karenen vroolijk te moede. Er is een sage onder hen die zegt, dat hun volk oorspronkelijk een huisgezin is geweest waarin zeven broeders waren; de kinderen van den jongsten broeder waren blanke menschen. Van deze blanke vreemdelingen zingen zij in een lied:

» De Zonen Gods, de blanke vreemdelingen

Ontvingen de woorden van God.

De blanke vreemdelingen, kinderen van God

Ontvingen 's Heeren woorden, van oude tijden af."

Dezen waren bekwaam, zeiden zij, in de gemeenschap Gods te blijven. Door hen hoopten zij ook weder de boeken te verkrijgen, die, naar hunne overlevering, hunne vaders van oude tijden af gehad, maar verloren hadden. »Kinderen en kleinkinderen, de boeken der Karenen zullen nog komen. Wanneer hunne boeken komen, zullen wij gelukzaligheid verkrijgen." Met innig verlangende blikken hadden zij sinds lang op de zee gestaard, want van hunne voorvaderen was hun gezegd: »Kinderen en kleinkinderen! komt het over land, weent! komt het over water, lacht!" Na zoodanige voorafgaande onderwijzingen en voorbereidingen van goddelijke barmhartigheid, die voor ieder volk zijn heilsuur laat slaan, kunnen wij ons niet verwonderen, dat de Karenen de Engelschen als reddende Engelen begroetten en de zendelingen met de blijde boodschap des vredes met groote begeerte en vreugde

opnamen. De zending is onder de Karenen — die wonderen zijn van Gods genade — zeer gezegend.

De lofzang klinkt uit Sions zalen
 Tot U met stil ontzag;
 Daar zal men U, o God! betalen
 Geloften, dag bij dag:
 Gij hoort hen, die Uw heil verwachten,
 o Hoorder der gebeden!
 Dies zullen allerlei geslachten
 Ootmoedig tot U treên.

De pereboom in „Genadedal.”

Spreuken 11 : 50. De vrucht der rechtvaardigen
 is een boom des levens, en die zielen vangt
 is wijs.

In het jaar 1737 kwam een eenzaam reiziger naar Zuid-Afrika in het Apendal. Het was Georg Schmidt, een handwerksman, die door de liefde van Christus gedrongen was, om vaderland en vrienden te verlaten, ten einde den armen Hottentotten het Evangelie te brengen. Toen hij in de Kaapstad aanlandde, trok men den neus op voor den zendeling of belachte den dweeper. Maar hij ging heen en plantte een pereboom in Apendal en bouwde een huisje daarbij.

De Hottentotten, die van den blanken man als hun vriend hoorden spreken, verzamelden

zich vervolgens rondom den pereboom en namen de blijde boodschap der zaligheid in Jezus met vreugde aan. Er verlieden vijf jaren en toen droeg de pereboom zijne zoete vruchten, en het Woord Gods droeg ook zijne vrucht; de vijf eerste Hottentotten werden gedoopt.

Als een loopend vuur verbreidde dat gerucht zich onder de rondom wonende boeren, die op-hielden met spotten, maar nu begonnen te lasteren; want de gedachte, dat ook de Hottentotten gelijk de blanken gedoopt moesten worden, en het heilig Avondmaal zouden genieten, was hun onverdragelijk. Alle mogelijke hinderpalen legden zij den armen Schmidt in den weg en klaagden hem eindelijk bij de Hollandsche regeering aan, zoodat hij na verloop van twee jaren, gedurende welken tijd nog 47 Hottentotten gedoopt waren, naar Europa moest reizen, om zich te verdedigen. Weenend nam hij afscheid van zijne lieve gemeente. Hij hoopte spoedig weer bij hen te zijn, maar de snoode list der vijanden verhinderde dit. Schmidt bleef in Europa en stierf daar 41 jaren later. Zijne Hottentotten in Afrika bleven herderloos, en weldra scheen de laatste vonk van zijne werkzaamheid uitgebluscht te worden. Alleen de pereboom droeg nog zijne vruchten en het Hollandsch Nieuwe Testament werd door een kleurling als een heiligdom bewaard.

De lieve Schmidt was al lang naar zijnen Heiland gegaan, toen een oude Hottentot in de nabijheid van den pereboom zijne kinderen rondom zich verzamelde en tot hen sprak: »Gij allen zijt Hottentotten en van de menschen ver-

acht; maar ik gevoel in mijn hart, dat God ons wederom leeraars zal zenden uit een verland; ik ben oud, mijne oogen zullen hen niet zien, maar gij zijt jong en zult hen zien. Wanneer zij komen, gaat dan tot hen en volgt hen na!" Dat was in het begin van 1790.

Omtrent denzelfden tijd had de grijze Spangenberg, bisschop van de broedergemeente te Berthelsdorf, stervende de broeders vermaand: »Laat Afrika niet los!" Om Kerstmis 1792 trokken twee broeders uit Herrnhut met verlof van de Hollandsche regeering naar Zuid-Afrika, kwamen in Apendal, vonden den pereboom in vollen bloei en nog een overblijfsel van het schamele huisje.

Toen zij daar nederzaten, kwam eene oude zwarte moeder — de laatste van Schmidt's gemeente — en bracht haar met lompen omwonden heiligdom, Schmidt's achtergelaten Hollandsch Nieuw Testament.

Van nu aan kwam er in Apendal een nieuw leven. Van alle zijden kwamen de kleurlingen. De Engelsche regeering, die daarna de Kaapkolonie in bezit kreeg, schonk een groot stuk land tot aanlegging van een zendingsstation, en spoedig werd het een »*Genadedal*," waar men nog op den huidigen dag de zoete vrucht van den pereboom kan genieten, dien eens Georg Schmidt daar plantte in Jezus' naam.

De bergen zullen vrede dragen,

De heuvels heilig recht:

Hij zal hun vroolijk op doen dagen

Het heil, hun toegezegd.

† Ellendig volk wordt dan uit lijden
 Door Zijnen arm gerukt ;
 Hij zal nooddruftigen bevrijden ;
 Verbrijzlen , wie verdrukt .

Incobo de vluchtende Heiden.

Matth. 11 : 28. Komt tot Mij, allen die vermoeid
 en belast zijt en Ik zal u rust geven.

De naburige volken vluchtten voor den woesten Dschaka, koning der Zulu's in Zuid-Afrika. In het jaar 1825 bevond zich onder de vluchtelingen ook een man met name Incobo. Dschaka's krijgslieden voerden zijne kinderen als slaven weg en sloegen zijne drie vrouwen met een knuppel den schedel in. Incobo vlood en nog vier van zijne kinderen met hem. Zij dwaalden vele dagen in de woestijn rond, en voedden zich op kommerlijke wijze met wortels, die zij met een scherpen stok uit den grond woelden.

Gedurende den nacht legden zij zich onder een doornstruik. Toen in hunne nabijheid leeuwen brulden, klemden de kinderen zich sidderend aan hunnen vader. De jongste zeide: o Vader, hoe brullen die leeuwen, weet gij geen dal waar Dschaka's krijgslieden niet komen en de leeuwen niet zoo brullen? De tweede zeide: Dschaka is zoo rijk — hij kon ons in vrede laten leven. In vrede laten leven, zeide de oudste. Waar hadden wij vrede? Weidden

wij bij dag onze koeien, dan konden wij nauwelijks de slang ontvluchten, waarop wij in het gras getrapt hadden. Hoedden wij des avonds onze kalveren, dan moesten wij veel rumoer maken, opdat de hyëna er geen wegroofde. Dan kwamen de muskito's en staken ons in de huid. Kropen wij in onze hutten, dan kroop de vergiftigde schorpioen uit den hoek. Werd onze gerst geel en werden onze pompoenen groot, dan kwam een Hoofdman om te oogsten en wij hielden niets. In den tijd toen onze os ons ontloopen was, ging ik ver in de woestijn om hem te zoeken. Daar ontmoette ik een Betschuaan. Een Koraima had hem gezegd, dat hij van een Griqua vernomen had, dat een Hottentot hem had verteld: »Er was een land waar geen onrust noch angst was, waar de menschen in vrede leven." Dat land willen wij zoeken, zeide Incobo. En sinds dien nacht werd hij niet meer voorwaarts gedreven door de vrees voor Dschaka, maar door het verlangen naar het land des vredes. Hij moest echter nog lang zoeken voor hij het vond. Eindelijk trof hij na vele moeiten en wederwaardigheden eene oude Hottentotsche vrouw aan, die zeide: »Het land des vredes ken ik niet, maar ik zoek de mannen des vredes, die moeten het kennen. Zij hebben het boek in de hand en daaruit verkondigen zij ons het groote woord." Welk woord is dat, vroeg Incobo? Zij zeide: »Een groot Hoofdman is van den hemel naar de aarde gekomen, geweldiger dan alle Hoofdmannen en zeer vriendelijk. Tot Hem moeten alle menschen komen.

om gelukkig te worden en in vrede te leven." Deze rede kwam Incobo zoo wonderlijk en toch zoo liefelijk voor als de rede van Christus aan Nikodemus. Hij zocht totdat hij de mannen en het land en den Heer des vredes vond. Hij kwam op de zendingsplaats Butterworth. Diep bewogen werd hij bij het zien der gemeente. Hij ging in de kerk. Aan de eene zijde zaten de mannen, aan de andere de vrouwen en de kinderen in het midden. Allen gekleed, allen zoo stil! De predikant trad op en zeide een geestelijk lied voor. De gemeente zeide het na en toen werd het gezongen. Vervolgens bad hij het Onze Vader, en las toen de tien Geboden. Na ieder gebod sprak de gemeente: »Heere! erbarm U onzer. Toen werd een stuk uit den Bijbel gelezen en verklaard. Het slot was gezang en gebed. Hier leerde Incobo God in geest en in waarheid aanbidden, en die schonk hem een nieuw hart en in dat nieuwe hart was de vrede, zooals hij dien nog nimmer gevoeld had. Toen verheugde zich Incobo met eene onuitsprekelijke vreugde en erkende, dat hij het land des vredes gevonden had.

Amen! Jezus Christus! Amen!
 Ja, Gij zult in 't groot heelal
 't Rijk der duisternis beschamen,
 Tot het niet meer wezen zal.
 Woon, o Heiland! in ons midden:
 Onder Uwe heerschappij,
 Zijn wij zalig, zijn wij vrij;
 Leer ons strijden, leer ons bidden
 Amen, heerlijkheid en macht
 Word' U eeuwig toegebracht!

Eene verdrijving der afgoden.

Jes. 49 : 23. En de koningen zullen uwe voedsterheeren zijn, hunne vorstinnen uwe zoogvrouwen: Zij zullen zich voor u buigen met het aangezicht ter aarde, en zij zullen het stof uwer voeten lekken; en gij zult weten, dat Ik de Heere ben, en dat zij niet beschaamd zullen worden, die Mij verwachten.

De koningin van Madagaskar heeft sinds 1870 alle koninklijke afgodsbeelden aan de vlammen overgegeven, en met haar is geheel de adel van Madagaskar tot het Christendom overgegaan! De geheele provincie Imerina volgde hetzelfde voorbeeld. De koningin liet eene Christelijke kapel bouwen, en de hoaten omheining van den tempel, waarin zich de grootste afgod van het land bevond, afbreken, niettegenstaande de priesters dreigden, dat hunne goden eene artsensij hadden, waardoor zij de kettersche koningen konden wreken. Daarop verschenen de priesters in massa in de hoofdstad, om de instandhouding hunner rechten te verdedigen. In eenen dadelijk bijeengeroepen Ministerraad werd besloten, den eersten Minister en andere Ambtenaren van de kroon — eer den priesters het terugkeeren nog mogelijk was — naar de plaats af te vaardigen en het beeld van den afgod te verbranden. Zoo geschiedde het. Men bezette het huis van den afgod, hoopte het hout, dat in de nabijheid gevonden werd, opeen, stak het aan en bracht

alles wat los was uit den tempel er bij om te verbranden. Vooreerst de groote fluitstok, die gij de processies gewoonlijk vóór de afgoden bedragen werd; dan twaalf ossehorens, waaruit men rookte en waarmede men ook heilig water op den afgod sprengde; toen drie scharlakenroode regenschermen en de zijden doek, waarmee de tempelwachter het afgodsbeeld bij de rondvoering placht te bekleeden. Toen kwam de beurt aan de afgodskisten, die uit een uitgeholden boomstam bestonden van een deksel voorzien, ten slotte de afgod zelf.

Daar nauwelijks een van de levende Madagaskers het gezicht van den afgod gezien had, verwekte zijne verschijning groote verbazing. De afgod bestond uit twee stukken van scharlaken zijde van drie voet lengte en drie voet breedte, verbonden door een klein stuk hout ter dikte van een mans duim, zoodat de nederhangende zijde, om zoo te zeggen, twee groote vleugels op een klein lichaam vormden. Dat was de groote God der Madagaskers! »Gij kunt hem niet verbranden,» schreeuwde het toegelooopen volk. Wanneer hij een God is, zal hij niet verbranden,» antwoordde de Ambtenaar. »Wij zullen het beproeven» — en zij hielden den zijden afgod met een staf in het vuur en — hij brandde. De zege was behaald. Op den volgenden dag deelden vier afgodsbeelden in hetzelfde lot. Een er van bestond uit een kleinen buidel met zand gevuld, een andere uit drie stukken hout, die door een zilveren ketting verbonden waren.

Het volk zag het met verwondering aan, en toen het verbrandingsproces voorbij was en zij zagen, dat zij geene afgoden meer bezaten, om ze te aanbidden, zonden zij naar de koningin en lieten vragen, wat zij in de toekomst aanbidden zouden? — Madagaskar is een wonder van Gods genade!

U, Heere God! U wil ik zingen,
 Wiens grootheid tot aanbidding wekt,
 Wien heerlijkheid en eere omringen,
 En 't licht gelijk een kleed bedekt;
 Die boven lucht en stargewemel
 Uw troonzaal zoldert, en den hemel
 Uiteenrolt als een tentgordijn;
 Wien de onweerswolken tot een wagen,
 De bliksemen en stormwindvlagen
 Tot boden en trawanten zijn!

Bekeering van een Chinees.

Zach. 3 : 2. Is deze niet een vuurbrand uit het vuur gerukt?

Te Paramaribo op de Noordkust van Zuid-Amerika arbeiden met de Negers ook Chineezzen. Drie der laatstgenoemden hadden in October 1871 den opzichter van den laudbouw vermoord. De moord werd ontdekt, de moordenaars gevat en ter dood veroordeeld. Later werd van twee hunner de doodstraf veranderd in een 20jarigen

dwangarbeid. Slechts de eene, met name Lijkwau, moest sterven. Maar de overheid droeg zorg voor de zielen der veroordeelden en verzocht de zendelingen van de Broedergemeente, of zij de veroordeelden in hunne zielszorg wilden opnemen, hetgeen van zelf met vreugde en met behulp van een gedoopten Chinees, die als tolk diende, aangenomen werd.

De drie moordenaars — Lijkwau was vroeger ook zeeroover geweest — namen tegen verwachting den zendeling gewillig op en hoorden met oplettendheid naar de verklaring van het zesde gebod.

Nadat de zendeling over de wet, zonde, schuld en straf gepredikt had, werd het vertroostend Evangelie van de liefde Gods en de vergeving der zonden door het bloed van Christus den moordenaren voorgesteld met vermelding van de eeuwige zaligheid dergenen, die in Hem gelooven.

Lijkwau scheen onverschillig te blijven, terwijl bij de beide anderen het hart geopend werd voor het voortgezet dagelijksch onderricht.

Eindelijk toen de beide anderen naar den dwangarbeid gebracht waren en Lijkwau alleen was, om spoedig naar de gerechtsplaats te worden gevoerd, greep de zendeling hem nog eens ernstig in het geweten. Dat had een gunstig gevolg: Lijkwau betuigde den zendeling zijne liefde en dankbaarheid voor al zijne moeite, die hij zich met hem getroost had, maar nu moest hij gaan en hem niet op zijn laatsten gang vergezellen: »want, zeide hij, ik heb u

hief, laat u die smart bespaard worden. Ik wensch, dat gij honderd jaar oud worden moogt voor al de liefde en goedheid, die gij mij en mijnen armen landslieden bewezen hebt."

Met een bewogen hart ging de zendeling weg, na ernstig met hen gebeden te hebben, dat de Heere de arme ziel wilde redden. Daags daarna was Lijkwau rustiger en zeide: »Ik geloof en ik bid." — Reeds kwamen de rechters in de gevangenis, verkondigden hem, dat hij den volgenden dag sterven moest en vragden of hij ook nog eene begeerte had. Toen begeerde Lijkwau den heiligen doop. De zendeling kwam, begeleid door twee andere geestelijken, vragde den moordenaar opnieuw, of hij zich zijne schuld volkomen bewust was, en erkende dat hij de eeuwige verdoemenis zich waardig gemaakt had, — verder, of hij geloofde aan de vergeving der zonde door het bloed van Christus. Al deze vragen beantwoordde hij zoo hartelijk en vertrouwelijk, dat er geene reden overbleef, om hem den heiligen doop te weigeren. Hoe aangrijpend was die doopsbediening aldaar, in den laatsten avondstond, in het gezicht van de galg, tusschen de muren der gevangenis, voor Negers, Chineezen en Europeanen tot een kind Gods te zijn aangenomen!

Des anderen morgens werd hij om 4 uur gebonden naar de plaats der terechtstelling geleid. De zendeling ging mee en sprak met hem. Op de plaats des gerechts verzocht hij nog eens zijnen landlieden, die er bij waren, te mogen toespreken. Toen waarschuwde hij in eene lange

toespraak tegen de zonde van het spel en den opvliedenden toorn, beide voeren heen naar het schavot. Daarna betuigde hij van zijn geloof in Christus, om Wiens verdiensten God hem uit genade aangenomen en het eeuwige leven geschonken had, en noodigde ook toen hen tot dat zaligmakend geloof. Daarna kwamen de beulen, legden hem het koord om den hals — het valbord viel, en de veroordeelde viel mede naar beneden: want de strop was gebroken. De menigte riep: God wil niet, dat deze ter dood zal worden gebracht! Evenwel werd hij opnieuw bij de ladder opgevoerd, het koord weder om den hals gelegd en — de strik brak ten tweedenmale. Toen riepen zelfs de gerechtsdienaars: »Dit is Gods vinger!» De veroordeelde bad den zendeling: »Leeraar, och, ga gij voor mij naar de rechters en bid voor mij om genade. Gij weet, God heeft mijnen dood nog niet gewild.» De leeraar ging heen en smaakte het genoegen, dat Lijkwau van de doodstraf bevrijd en tot een 20jarigen dwangarbeid in keteneu begenadigd werd. Hij had nu den tijd en gebruikte dien tot een dankbaar leven.

Gij hebt, o Heer! in 't doodelijkst tijdgewricht,
 Mijn ziel gered, mijn tranen willen drogen,
 Mijn voet geschraagd; dies zal ik voor Uw oogen,
 Steeds wandelen in 't vroolijk levenslicht.

Hoe zijt gij bekeerd geworden?

Jerem. 31 : 18. Bekeer mij, zoo zal ik bekeerd zijn, want Gij zijt de Heere, mijn God.

Een zendeling in Noord-Amerika deed aan een bekeerden Indiaan de vraag: »Hoe zijt gij bekeerd geworden?» De Indiaan kon op dat »hoe» niet zoo dadelijk het rechte antwoord geven. Maar toen zij een eindweegs verder in een woud gekomen waren, bleef de Indiaan staan, verzamelde eenige afgevallen takjes en bladeren, maakte daarvan een cirkel, plaatste in het midden daarvan een worm en stak toen het hout en de bladeren in brand.

Zoodra de worm de hitte merkte, kroop hij nu naar deze en dan naar gene zijde; overal was vuur. Nadat hij zich te vergeefs naar alle zijden gewend had, keerde hij naar het midden van den kring terug en legde zich als in wanhoop neer om te sterven. Nu nam de Indiaan den worm er uit en legde hem buiten den kring.

Zóó, zeide hij, was de weg, dien God met mij hield. Ik gevoelde het vuur van den goddelijken toorn en beproefde te ontvluchten, maar overal zag ik dat vuur voor mij; nergens zag ik hulp en redding. Eindelijk gaf ik den moed op en meende geene hoop te kunnen hebben — toen kwam Jezus en redde mij van het vuur der hel.

Zing, loof, mijn tong, een heilig lied,
Zoolang gij adem hebt en kracht,

Gods wonder aan mijn ziel geschied,
 In 't offer, dat mijn Heiland bracht.
 Zing hart en mond uit volle borst
 Gods Vadertrouw, zing hoe mijn Vorst,
 Hoe Jezus Christus door Zijn bloed
 Zijn leven in mij wonen doet.

Gebed van een stervenden Neger.

2 Sam. 22 : 50: Daarom zal ik U, o Heere! loven
 onder de Heidenen, en Uwen naam zal ik
 psalmzingen.

Een arme Neger op de kust van West-Afrika,
 die voor eenige jaren tot het geloof gekomen
 was, lag op zijn sterven. Toen verzamelde hij
 zijne laatste krachten en bad:

»Heere Jezus, ik dank U voor de eeuwige
 zaligheid, die Gij ons door Uw heilig, dier-
 baar bloed verworven hebt. Ik prijs U, dat
 Gij in het hart der zendingen, die zich aan
 U overgegeven hebben, de gedachte gegeven
 hebt, hier heen te gaan, en ons, arme be-
 woners van Afrika, dit heil te verkondigen.
 Bijzonder echter prijs ik U, dat ik door Uwen
 Geest daartoe gebracht ben, om dat heil aan
 te nemen en te omhelzen, dat zonder geld en
 zonder verdienste ons Afrikanen aangeboden is.
 Heere, behoed uwe zendingen te midden van
 alle beproevingen en zwarigheden, die zij bij ons
 ontmoeten. Geef hun een geloof dat immer

sterker wordt, alzoo dat zij alles wat ontmoedigt mogen overwinnen en maak hen tot nuttige werktuigen om vele Heidenen te voeren tot het Lam, dat de zonde der wereld gedragen heeft. Heere! erbarm U over de arme Grebo's (zoo heet zijn volkstem). Gij weet, dat zij reeds lang hun hart tegen U verhard hebben; maar Gij zijt machtig hen te bekeeren, en ik bid U, maak van deze Uwe macht gebruik tot hun heil. Ik beveel inzonderheid ook mijne vrouw en mijne kinderen aan Uwe goedheid. Och dat zij zich tot U den Heere bekeeren; och dat ik hen, wanneer ik hen op de aarde niet weder zal zien, daar in den hemel weder bij U zie en met hen vereenigd worde.

Och, dat ook de arme Mpwinges (een andere volkstem) wien het Evangelie gepredikt is, zich tot U den Heere Jezus mogen wenden! Gedenk ook mijnen vrienden, die zich gedurende mijne krankheid rondom mijn leger verzamelen en zoo goed jegens mij geweest zijn!

Heere, ik dank U, dat Gij mij in den dag van bitter lijden ondersteund hebt, en dat ik getroost ben door de verzekering, dat al mijne zonden door het bloed van Jezus Christus vergeven zijn. Mijne smarten hebben nu een einde. Heer Jezus, ik beveel mijnen Geest in Uwe handen!"

Toen hij dit gebed naawelijks geëindigd had ontsliep hij in vrede.

Wij geven in 't geloof de hand
Aan die zijn voorgegaan,

En groeten op het aardsche strand.
 Die voor Gods zetel staan.
 Het is één heir, één volk van God,
 Besprengd met Jezus bloed;
 't Is reeds met Jezus heengegaan
 Of volgt Hem op den voet.

Kerkgang van een ouden Koranna.

Ps. 27 : 4. Een ding heb ik van den Heere begeerd, dat zal ik zoeken: dat ik al de dagen mijns levens mocht wonen in het huis des Heeren, om de liefelikheden des Heeren te aanschouwen en te onderzoeken in Zijnen tempel.

Een oud bekeerde Koranna in Zuid-Afrika, die naar zijne zonen gerekend 70 jaren oud was, reisde elken Zaterdag een weg van 5 tot 6 uren van zijne woonplaats naar het zendingsstation, om daar op Zondag de godsdienstoefening bij te wonen, en dan keerde hij des Maandags terug. In zijne hand droeg hij den staart van een jakhals om zich daarmee het zweet van zijn aangezicht te drogen, en in de andere hand hield hij een langen stok om er op te steunen.

Aan zijn knoopsgat hing zijn kalender, een klein smal bordje met zeven gaten. Op den morgen van elken nieuwen dag stopte hij een kurk in een gat, en vermits hij daarmee op den Zondag begon, zoo wist hij dat het Za-

terdag was, wanneer hij aan het laatste gat in de rij was gekomen. Dan ging hij weer op reis. Daarenboven droeg de oude man nog een bankje op zijn rug, opdat hij in het huis des Heeren ook zijne eigene zitplaats hebben mocht.

Hoe lieflijk, hoe vol heilgenot,
o Heer, der legerscharen God!

Zijn mij Uw huis en tempelzangen!
Hoe branden mijn genegenheên,
Om 's Heeren voorhof in te treên!

Mijn ziel bezwijkt van sterk verlangen:
Mijn hart roept uit tot God die leeft,
En aan mijn ziel het leven geeft.

Een gestoorde godsdienst.

Matth. 10 : 22. Maar wie tot den einde volhardt,
die zal zalig worden.

Het was op den 10den Sept. 1871 toen een van de Berlijnsche zendelingen in Zuid-Afrika op een Zondag zijne godsdienstoefening met vrede begon. Toen de godsdienst in vollen gang was, werd de kerkdeur plotseling geopend, en de Hoofdman van de plaats trad binnen. Met een duivelsche kalnte ging hij de kerk langs, zag allen behalve den zending aan, greep een 19jarigen jongeling, sleepte hem naar de deur en sloeg hem onbarmhartig zonder een woord te spreken. Toen ging hij

terug, haalde en behandelde op dezelfde wijze nog een tweeden en een derden van de jongelingen. Ten slotte schreeuwde hij midden in de kerk: »Dit is nog maar een begin, ik wil zien wie hier Meester is, het Boek (hij meende den Bijbel) of ik.» Daarna ging hij weg.

De harten der christenen beefden en velen weenden. Een gedoopte, met name Mozes, ging naar den zendeling toe, en sprak toen deze hem vraagde: Mozes, wat zegt gij van deze geschiedenis? »Wij moeten bidden, dat God den koning straffe, als er geene redding meer voor hem is; hij heeft geene macht, maar Jezus alleen heeft macht.» De zendeling zeide verder: Mozes, heden heeft de koning alleen de jongelingen geslagen, wanneer hij nu ook u, die geloovig zijt, slaat, hoe dan? Mozes antwoordde: »wij nemen dat voor goed en bidden den Heere om kracht en geduld.» De zendeling vraagde verder; »Maar wanneer hij u doodt, hoe dan? Mozes antwoordde: »Dat nemen wij ook voor goed; wij nemen het Boek (den Bijbel) in den arm, en dan mag hij ons dooden, hij heeft evenwel geen macht, Jezus alleen.» Maar Meester, wat zegt gij er van? De zendeling antwoordde: ik denk zooals gij: laat ons bidden zonder ophouden!

Geef 't wild gediert, dat niets in 't woen ontziet,
 De ziele van Uw tortelduif niet over;
 Laat, groote God! om een gehaten roover,
 Uw kwijnend volk niet eeuwig in 't verdriet.

De dood van een Heiden op het Diamantenveld.

Matth. 16 : 26. Want wat baat het een mensch,
zoo hij de geheele wereld gewint, en lijdt
schade zijner ziel? Of wat zal een mensch geven
tot lossing van zijne ziel?

In de nabijheid van het Zuid-Afrikaansche zendingstation Pniël zijn sedert eenige jaren kostbare diamanten gevonden, en duizenden vreemdelingen zijn er heengegaan om er naar te graven en rijk te worden. De zwarte Kaffers waren meest gezocht, als zeer geschikt voor dezen moeilijken arbeid. Vele Kaffers gaan ook uit eigen beweging daar heen. Zoo maakte ook een oude Kaffer de reis naar de diamantvelden. Maar hij werd ziek en kon niet verder gaan.

Een Engelschman vond hem op den grond liggen met een Nieuw Testament in de hand; hij sprak met hem en vernam, dat hij vroeger op het zendingstation Christianaburg in Natal gewoond had.

Op den volgenden morgen ging de Engelschman weer naar de plaats, vond den Kaffer dood met het N. Testament op den borst en daarover de handen gevouwen.

De Engelschman, die voor eene christelijke begrafenis van dezen Heiden zorgde, schreef aan den zendeling van Christianaburg, en vernam, dat de Kaffer vroeger op zijn station gewoond had, maar later was verdwenen. Hij

had inderdaad het woord Gods lief; het moest hem zelfs naar de diamantvelden begeleiden, waar velen, helaas! die aanvankelijk op den goeden weg schenen te zijn God en de eeuwige zaligheid verloren.

Hoop op God! uit al de zorgen,
 Die deez' droevig' aarde geeft,
 Rijst het licht eens van dien morgen,
 Dat men, na een nacht van zorgen,
 Eeuwig zonder zorgen leeft.
 Sterveling! de weg door 't leven,
 Door dit donkre tranendal
 Doe u niet voor d' uitkomst beven:
 Kies dien Leidsman naar dat leven,
 Waar men nimmer zorgen zal!

Een onverwachte vreugde.

Ps. 97 : 1. De Heere regeert, de aarde verheuge zich; dat vele eilanden zich verblijden.

De zendeling Ellis, die voornamelijk de bewoners van de Zuidzee-eilanden voor den Heere Jezus trachtte te winnen, verheugde zich in 1822 op een eenzaam eiland, dat niemand der schepelingen kende, met een zeer groote en buitengewone vreugde. Dat eiland bood reeds in de verte zulk een liefelijk gezicht. Een hooge berg verhief zich in het midden, en zilveren stroomen vloeiden door deszelfs rijke wouden

naar den Oceaan. Op den oever zag men bij de zeventig kleine, witte huisjes en een witte vlag wapperde aan de spits van een hoogen paal. Het was het eiland Rurutu in de Zuidzee, anders de schrik der zeelieden.

De zendeling Ellis voer met zijne vrienden er heen, en ziet, de koning met de bewoners ontvingen hen met de hartelijkste liefde en blijdschap.

Nog op denzelfden dag predikte Ellis in een zeer schoone kapel, waarvan de traliën van den kanseltrap bestonden uit de krijgssperen der bewoners, die door de zending tot het christendom gebracht waren, en nu als onderdanen van den Vredevorst zulke wapenen niet meer behoefden.

Op den volgenden morgen werd er een groote volksvergadering gehouden, waarin een Hoofdman Auura in den naam des Konings en aan het gansche volk den warmsten dank uitsprak jegens de christenen van Engeland, die de eerste zendingen naar de eilanden der Zuidzee gezonden hadden, en besloot met de woorden:

»Nu hebben wij ons eiland aan den Heere Jezus overgegeven, opdat Hij als Koning over ons heersche. Wij hebben ons zelve aan Hem overgegeven, opdat wij in alles de Zijnen en geheel voor Hem zijn!»

Wat daar op Rurutu geschiedde, zal overal in de verre Heidenwereld geschieden, opdat vervuld worde des Heeren Woord: »De Heere regeert, de aarde verheuge zich, dat vele eilanden zich verblijden.»

Zingt des Hoogsten eer,
 Opdat ieder leer'
 Hoe Hij heerscht alom
 Over 't Heidendom;
 Hoe Hij van Zijn troon
 Geeft Zijn rijk-geboon,
 Daar het al voor bukt,
 Ed'len gansch verrukt,
 Nu hun 't godlijk licht
 Straalt in 't aangezicht,
 Deelen in ons lot,
 Eeren Abrams God.

Ik heb vergeven.

Rom. 12 : 19. Wreekt u zelve niet, beminden!
 maar geeft den toorn plaats; want er is ge-
 schreven: Mij komt de wraak toe, Ik zal het
 vergelden, zegt de Heere.

Kanoek, een heidensch Groenlander, was met zijne vrienden op weg om bloedwraak uit te oefenen aan den moordenaar van zijnen vader. Zijn weg leidde hem voorbij een zendingsstation. Hij ging met zijne vrienden in de kerk en woonde de godsdienstoefening bij. Het woord des Heeren ging hem door het hart. Hij ging naar den zendeling en begeerde den doop. Maar toen deze vernam, dat Kanoek op weg was om den moordenaar zijns vaders te doden, zeide hij, dat wanneer hij gedoopt en zalig worden wilde, het dan een eerste vereischte was, om

zijnen vijand de misdaad te vergeven. »Uw woord is hard, antwoordde Kanoek; maar ik wil er mij op bedenken en er met mijne bloedverwanten over spreken.» Hij ging voor eenigen tijd weg. De zendeling was reeds van gedachte, dat hij in het geheel niet terugkeeren zou; maar eindelijk verscheen hij zeer onrustig en bewogen. Gij zijt niet rustig, zeide de zendeling tot hem. Zeg mij wat er in u omgaat? — Ik wil en ik wil niet, antwoordde hij, ik hoor en hoor niet. Zoo iets heb ik nog nimmer ervaren. Ik wil mijnen vijand wel vergeven, en dan wil ik het weer niet. Mijne vrienden sporen mij aan tot wraak, ik wil er niet naar hooren, en hoor er toch naar. — Het antwoord was: Als gij niet vergeven wilt, dan spreekt uw onbekeerd hart in u, zoodra gij vergeven wilt, dan spreekt God in u. Wat wilt gij nu doen? »Ach, zeide hij, ik ben geheel onrustig; wanneer gij met mij spreekt, dan zou mijn hart u willen gehoorzamen, wanneer evenwel mijne vrienden tot mij spreken, dan zou ik hunne woorden willen opvolgen en den moordenaar mijns vaders dooden.» De zendeling nam een Bijbel, en las hem voor hoe de Heere Jezus te midden van zijn bitter lijden aan het kruis voor zijne moordenaars bad en hun vergaf. »Dit is verbazend, riep Kanoek en er blonk een traan in zijn oog, maar Jezus was ook veel beter dan wij.» De zendeling las hem nu Handelingen 7, den dood van Stefanus, voor. Kanoek droogde een traan van zijn wang: o, die is zeker zalig, die is nu bij God in den hemel! »Jawel, zeide de zen-

deling, en gij en allen die hem volgen, en uwen vijanden vergeven, zullen daar ook komen." Kanoek meende, dat hij nu niets kon zeggen; hij was te zeer bewogen en moest tijd hebben, om zijn boos hart tot zwijgen te brengen, dan zou hij weer komen. Na eenigen tijd kwam hij terug en zijn gelaat straalde van vreugde. »Nu ben ik gelukkig, riep hij, er is geen haat meer in mijn hart, *ik heb vergeven!*» Op de vraag, waardoor er dan eene zoo groote verandering in zijn hart gekomen was, antwoordde hij: »Het waren de machtige woorden van Jezus. Ik werd zeer bewogen toen gij mij de woorden van den gekruisigden Jezus hebt voorgelezen, toen Hij voor zijne moordenaars bad. Toen beloofde ik den Heere dat ik evenzoo wilde doen, hoe onwaardig en onbekwaam ik ook was, *en nu heb ik van harte vergeven.*»

Veertien dagen later legde Kanoek in het midden der gemeente belijdenis af. Eenige dagen later zond hij naar zijnen vijand de boodschap: »Ik was uw vijand en op weg u te dooden, maar nu ben ik christen geworden, en gij hebt van mij niets meer te vreezen!»

De andere nu zocht en vond tengevolge van die gelukkige boodschap evenzeer heil in Christus en beiden zijn als geloovige broeders in den Heere met elkander en met God verzoend.

'k Wil nimmer iemands nadeel zoeken,
 Schoon hij mijn nadeel zoekt;
 Mijn vijand wil ik nooit vervloeken,
 Ofschoon hij mij vervloekt.

Zachtmoedig wil ik hem bejegnen
 Al dreigt hij, 'k dreig hem niet,
 En scheldt hij mij, ik wil hem zegnen,
 Omdat mijn Heer 't gebiedt.

Godgeleerdheid van Mankuboe.

Matth. 11 : 25. Ik dank U, Vader! Heere des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voer de wijzen en verstandigen verborgen hebt, maar hebt dezelve den kinderens geopenbaard.

Op den 16den Oct. 1863 werd in een dorp van Zuid-Afrika, gelegen in een gebergte, de reeds hoog bejaarde moeder Mankuboe, met den naam Hanna gedoopt. Zij woonde ver van de kerk en kwam steeds tweemaal in de week, jaren, lang ter catechisatie. Of het warm of koud, regen of zonneshijn was, moeder Mankuboe was altijd op den juisten tijd in de catechisatie, en de geloovigen zoowel als de ongelooovigen gaven haar het getuigenis, dat zij in waarheid geloofde en eene vriendin des Heeren was.

Na haren doop leidde de oude Hanna in alle stilte een leven dat met Christus verborgen was in God en werd bijkans nergens dan in de godsdiensstoefeningen gezien.

Met welk een opmerkzamen zin en diep verstand zij het Woord opnam, getuigt het volgend gesprek.

De zendeling — een Duitscher — vraagde

haar: Nu moeder Hanna, zeg mij, wat het beteekenen moet in Jezus' naam te bidden? Zij gaf het volgende antwoord:

»Ik weet niet, diebaar Gods, of ik mijne gedachten juist uitdrukken kan. Maar ik wil u zeggen welk een gedachte ik daarover heb. Gij moet mij dan verder onderrichten. — Wanneer ik een verzoek aan een grooten Koning te doen heb, zoo kan ik als een oude, vreemde vrouw zoo maar niet zonder vreeze tot hem gaan. Nu zoek ik mij een man van aanzien en invloed en dezen vraag ik wat hij van mijne bede zegt, of zij voor den Koning gebracht worden kan. Ik zou mij het liefst tot den Zoon des Konings wenden. Dezen kent de Koning. Wanneer de Zoon des Konings zou zeggen, ja, uwe bede is goed, dan zou ik hem verzoeken met mij naar den Koning te gaan. Bewilligt hij er in, dan heb ik vervolgens niets meer te vreezen, maar kan getroost met hem naar den Koning gaan. Dan ga ik achter des Konings Zoon staan. Hij spreekt voor mij en ik behoef niets te zeggen. Moet de koning dan niet Ja zeggen? zeker. Een oude vrouw bidt immers niet alleen, maar een hooger man, dien de koning lief heeft. Ziet ge, wanneer ik in den naam van Gods Zoon bid, dan kan ik evenzoo getroost bidden. Ik omvat door het geloof den Zoon van God, ben één met Hem en zoo wil God mij niet verachten.»

Nooit heeft een geleerde het woord »in den naam van Jezus bidden" dieper en juist verstaan en verklaard dan deze oude Heiden-christin.

Gode zij dank, die het dwaze in de wereld verkozen heeft, opdat Hij de wijzen beschamen zou, ten einde geen vleesch zou roemen voor Hem.

Gods verborgen' emgang vinden
 Zielen, daar Zijn vrees in woont;
 't Heilgeheim wordt aan Zijn vrienden,
 Naar Zijn vreëverbond getoond.

Een tweevoudige bewaring.

Psalm. 54 : 6. Ziet, God is een helper; de Heere is onder degenen, die mijne ziel ondersteunen.

De reeds gedoopte zoon van een Hoofdman der Veldschoendragers in Groot-Namaqualand ging met zijn neef Timotheus, die voor korten tijd ook gedoopt was, in de woestijn Kagliari op de jacht. Daar gebeurde het, dat zij in vier dagen niets te eten kregen, zooals dat dikwerf gebeuren kan. Het was reeds Zaterdag en niettegenstaande de honger sterk was beloofden zij beiden den Heere: »Morgen op des Heeren dag zal er geen schot vallen, schoon de honger sterk moge zijn.»

Wat gebeurde op den Zondagmorgen? Daar kwamen vele Quagga's bij het water om te rusten en te drinken. De jonge christenen werden op de proef gesteld, want zij gevoelden den honger in het lijf. Zij zouden gaarne het nevens hen liggend geweer gegrepen en zich

spijsze verschaft hebben, maar zij durfden niet. In hunne harten heeftte het. Houd uwe belofte! Morgen zult gij te eten hebben.

Tot hun verdriet liepen de dieren tegen hunne gewoonte den ganschen dag tot den avond voor hunne oogen rond. De beide jagers bleven getrouw en dachten: och of zij bleven tot morgenvroeg. Toen zij echter op Maandagmorgen ontwaakten, was er niets meer van de dieren te hooren of te zien.

Welk een smart vervulde hunne harten, zij zouden den moed bijkans opgeven. Het geloof behaalde evenwel de overwinning, dat God getrouw is. En terwijl zij daarover met elkander spraken, komt daar een hert naar het water geloopen om zijn dorst te lesschen. Onze jagers grepen dadelijk naar de geweren en met het eerste schot stortte het dier op den grond neêr. De Heere hield Zijn woord, dat in hun hart gesproken was: Morgen zult gij te eten hebben. Dat heeft het geloof der beide jonge christenen en hunne liefde tot den Heere machtig gesterkt.

O Zaligheid! wanneer mijn hart,
 Gespeend aan Zijne lusten,
 In 's Vader wil kan rusten,
 Zijn wensch kan missen zonder smart.
 En zich kan vergenoegen,
 Hoe Hij het ook wil voegen.

Geloofsmeed van een Basuto-meisje.

Deuteron. 30 : 4. Al waren uwe verdrevenen aan het einde des hemels, van daar zal de Heere uw God u vergaderen, en van daar zal Hij u nemen.

In het district Blauwberg, de uiterste voorpost der strijders van Christus in Zuid-Afrika bevond zich in het jaar 1871 een jong meisje met name Zakaka, die het recht ernst was een geloovige christin te worden, en die het ook krachtig door haren stillen, ordelijken wandel bewees. Toen hare moeder dit merkte, wendde zij alle kracht aan, om hare dochter in het geloof te doen wankelen, zij wilde haar zelfs een braakmiddel ingeven, opdat zij het Woord Gods uit zich kwijt worden zou. Een man, die zich voor Zakaka's vader en voogd opwierp, hielp de moeder in haar streven. Daar goede woorden en minzame verzoeken niet hielpen, gebruikten zij geweld. Zij dreigden, beschimpten, bespotten het arme meisje, zoodat zij dag noch nacht rust had; al hare vrienden en geburen hitste men tegen haar op, maar zij bleef standvastig door bidden en getrouw aanhooren van Gods Woord.

Te vergeefs zocht de zendeling de familie van Zakaka door redeneeringen te stillen. Zij braken zoo geweldig los, dat iemand beven zou de vloeken op te schrijven, die zij Gode en Zijn Woord en al Zijnen geloovigen toevoegden. De

oude zeide, dat zij niets van Gods Woord wilde weten, ook van geen zaligheid, zij wilde branden in de hel.

Spoedig daarna kwam Zakaka bij den zendeling, geslagen en geheel bebloed, en klaagde hem, dat men haar haar deken, vel, paarlen-sieraad en alles had ontnomen, haar verstooten en vervloekt en tot haar gezegd had: loop heen, pak u weg, ga naar den zendeling, want gij zijt niet meer ons kind, maar dat van den leeraar.

De zendeling nam Zakaka in zijn huis op. Hij verheugde zich, dat dit meisje zoo standvastig den smaad van Christus gedragen had. Op den tweeden Pinksterdag knielde Zakaka in het huis des Heeren neder en ontving met den door haar zelve gekozen naam Sara den heiligen doop.

Ik werd benauwd van alle zijden,
 En riep den Heer ootmoedig aan;
 De Heer verhoorde mij in 't lijden,
 En deed mij in de ruimte gaan.
 De Heer is bij mij, 'k zal niet vreezen;
 De Heer zal mij, getrouw behoën,
 Daar God mijn schild en hulp wil wezen,
 Wat zal een nietig mensch mij doen?

Een rijk geschenk.

Psalm 50 : 14. Offert Gode dank, en betaalt den
Allerhoogste uwe geloften.

Adam, de zoon van een slaaf uit Mozambique, Opperman genaamd, was door wonderbare leidingen in de nabijheid van Bethanië in Zuid-Afrika gekomen, waar hij den zendeling leerde kennen, en het Woord des Heeren lief kreeg. De liefde bewoog hem spoedig om zich op het Bethanisch gebied neder te zetten. Een klein uur van Bethanië, aan een schoone bron sloeg hij zijne tent op, waartoe de zendingen hem gaarne verlot gaven, omdat hij niet alleen een verlangen naar het Woord Gods openbaarde, maar daarenboven ook een vlijtige en voorzichtige man was. Hij kwam zeer regelmatig in de godsdienstoefeningen en weldra gaf hij zijn wensch te kennen om den heiligen doop te ontvangen. Diep bewogen over de hem bewezen genade Gods ontving hij den doop op het pinksterfeest van het jaar 1845.

Adam Opperman werd vervolgens een lichtend voorbeeld voor de Heidenen, alsook voor geheel de christen-gemeente.

Iederen avond kwamen de menschen, die op of in de nabijheid van zijne plaats woonden, bij hem aan huis; dan hield hij godsdienstoefening met hen; de kinderen kwamen ook en aan ieder van hen vraagde hij wat zij dien dag in de school geleerd hadden. Daarbij was hij ook een

voortreffelijke boer. Zijn land en vee was op geheel Bethanië het best in staat. De Heere dien hij lief had en diende, zegende hem!

Adam was in het klein begonnen en in het jaar 1852 had hij een veestapel van 60 stuks runderen, 700 schapen, een schoonen ossewagen en nog een anderen wagen met vier paarden bespannen, waarin hij des Zondags en des Donderdags met zijne vrouw en dochter naar het station ter kerk reed. Later zegende de Heer onzen Adam nog meer, zoodat hij een stuk weideland — twee dagreizen van Bethanië verwijderd — voor zijn vee koopen kon, welk land 600 morgens groot was. Hier bouwde hij zich een nieuw woonhuis, alsook eene kerk voor zich en zijne arbeiders, waar hij zelf des Zondags de godsdientoefening leidde.

Om de drie maanden zond hij iemand met zijn gespan naar het twee dagreizen verwijderd Bethanië en liet den zendeling halen, die in zijne kerk predikte en de sacramenten bediende. Hij stelde een ouden Koranna tot schoolmeester aan, die de kinderen zou onderrichten en zoo bouwde de Heere daar zijn rijk in de wildernis.

In het jaar 1866 begeerde Adam Opperman voor zijne plaats een eigen zendeling van het Berlijnsche zendingsgenootschap. Men willigde zijn verzoek gaarne in, daar hij op zich nam om zijn zendeling met de overige Berlijnsche zendingen gelijk te stellen — hem een jaarlijksch inkomen van 90 pond sterling d. i. 1080 gulden te geven, een woonhuis te bouwen en te onderhouden en daarbij een stuk grond voor

tuin. Bovendien schonk Adam de door hem gebouwde kerk met den grond er om heen, een stuk goed weideland van een uur gaans lang en driekwartier breed aan de Berlijnsche zending.

Zoo werd er op een dag eene geheel nieuwe predikantsplaats onder de Heidenen gesticht met een genoegzaam inkomen en een grondbezit van 2000 morgens land. Die plaats wordt genoemd »Adamshoop» en is de getuigenis van de macht en genade onzes Gods ook over het hart van een rijk man.

Jezus! bron der hemelvreugde,
 Die ons hart eens smaken zal;
 Wat ons ooit op aard' verheugde,
 Gij verheugt ons bovenal!
 Daar Gij ons reeds hier bereidt
 Voor des hemels heerlijkheid
 Waar w' U eeuwig lieven, loven;
 Jezus! trek ons hart naar boven!

Een Zigeuner zendingsfeest.

Ps. 111 : 2—4. De werken des Heeren zijn zeer groot; zij worden gezocht van allen, die er lust in hebben. Zijn doen is majesteit en heerlijkheid; en Zijne gerechtigheid bestaat in der eeuwigheid. Hij heeft Zijnen wonderen eene gedachtenis gemaakt; de Heere is genadig en barmhartig.

De predikant Crabb in Engeland, die sinds 1827 met de arme Zigeuners zeer bewogen was,

en eene vereeniging voor het tijdelijk en eenwig welzijn der Zigeuners gesticht had, was onvermoeid bezig in het peinzen op nieuwe middelen en wegen, om deze te midden van Christenen levende Heidenen wel te doen.

Zoo leidde hij het er ook heen, dat er jaarlijks een zigeuner zendingsfeest gevierd werd, waarbij niet alleen christelijke vrienden, maar ook vele Zigeuners waren. In de gemeente van Crabb werd het feest gevierd.

Toen de daarvoor bepaalde dag kwam, zag men reeds des morgens vroeg van alle zijden troepen Zigeuners te voet of met wagens aankomen. Allen, die kwamen werden naar een bij de pastorie gelegen weideland gebracht, waar zich weldra een bont Zigeunersch leger vormde van 150 tot 200 personen van elken leeftijd mannen en vrouwen.

Toen het begin van het feest werd aangekondigd met het luiden van een klok, gingen allen naar het ruime schoollokaal. Met gezang, gebed en lezen van een gedeelte uit de heilige Schrift werd het feest geopend. Daarop volgden onderscheidene toespraken en vele brieven werden voorgelezen deels van de Zigeuners zelve, deels van de vrienden der vereeniging. Ten slotte werd de zegenwensch gezongen. De vergadering verliet daarop de zaal en de Zigeuners keerden wederom naar de legerplaats. Terwijl de christelijke vrienden zich hier onder hen mengden, werden op het spoedigst in de school tatels en banken in orde gebracht en een eenvoudig middagmaal werd opgedragen, dat voor

de gasten bestemd was. De predikant Crabb en zijne vrienden deden daarbij het werk.

Gedurende den maaltijd werden er nog toespraken gehouden en liederen gezongen. Ten slotte werd de Heere gedankt in een hartelijk gebed en elke Zigeuner vertrok met een deken, eenige kleedingstukken en bijbels.

Bijzonder aangrijpend was het, toen na alle toespraken een oude Zigeunsche vrouw begeerde nog eenige woorden te mogen zeggen. »Ik zegen den dag, zeide zij, waarop ik als Zigeunsche vrouw geboren werd, maar nog meer zegen ik den dag op welken ik den heer Crabb mocht ontmoeten. Ik prijs God, dat Hij mij van mijn ellendig zwervend leven gered en tot de kennis van mijnen lieven Heiland gebracht heeft, nadat ik vele van mijne beste jaren in den dienst van den Vorst der duisternis had doorgebracht. Ik bedank deze lieve heeren voor datgene, wat zij voornamen te doen en bid God dat velen van mijn volk tot dezelfde zalige kennis gebracht mogen worden.» Zij weende en velen weenden met haar.

Eerlang gedenkt hier aan het wereldrond;
 Haast wendt het zich tot God met hart en mond:
 En waar men ooit de wildste volken vond,
 Zal God ontvangen
 Aanbidding, eer en dankbre lofgezangen:
 Want Hij regeert,
 En zal Zijn almacht toonen;
 Hij heerscht zoover de blindste Heid'nen wonen,
 Tot Hem bekeerd,

Hoe een Turk zendeling wilde worden.

Matth. 5 : 6. Zalig zijn zij die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid; want zij zullen verzadigd worden.

In het jaar 1866 meldde zich een 19jarig jongeling uit Turkije aan bij het Theologisch Kollegie van de Waldenzische kerk te Florence en verzocht dringend opgenomen te worden.

Het was de zoon van een Pacha, hij had den Koran zorgvuldig bestudeerd, maar kon daarin den Vrede niet vinden. Toen ging hij eens door de straten van Konstantinopel en zag in een boekwinkel een opengeslagen Bijbel.

Hij vraagt naar den prijs van dit boek, en koopt hem. Met groote vreugde bracht hij hem naar zijne moeder, las hem met haar, en alles, maar inzonderheid het karakter van Jezus, greep hem geweldig aan en de bijbelsche leer scheen hem veel verhevener toe dan die van zijnen Koran.

Toen zijn vader daarvan hoorde, hieuw hij hem met zijnen sabel en zette hem drie jaren gevangen. Maar de jongeling las steeds in den Bijbel, die hem door zijne moeder bezorgd werd. Zijn vader wilde, dat hij een geleerde Mohamedaan zou worden en zond hem naar het Seminarie te Damaskus. Ook hier kreeg hij een Bijbel van een Amerikaanschen zendeling.

Deze schreef daarin: »Wij gelooven in God, den Vader, den Zoon en den heiligen Geest. Wie in Hem gelooft heeft het eeuwige leven!

Lees, geloof, en gij zult zalig worden!" Deze woorden maakten een diepen indruk op den jongen Turk en bemoedigden hem zeer.

Een jaar later kreeg hij van zijn vader het bevel, om eene bedevaart naar Mekka te doen. Hij neemt zijn Bijbel mede. Toen hij eens op dek van het schip daarin las, spreekt hem een roomsche priester aan: »Begeert gij een christen te worden"? De Turk antwoordde: »Ja, ik wensch zoo te worden als het hier in dit boek geschreven is." De priester vluchtte met hem naar Rome. De Turk werd daar spoedig gedoopt, maar van zijn Bijbel beroofd. Men zond hem naar Napels, waar hij in het Seminarie onderwezen zou worden. Daar vond hij weder een Bijbel in den boekwinkel en hoorde met een dat er christenen en geestelijken waren, die zoo leerden en leefden als er in den Bijbel geschreven staat. Hij vluchtte, zocht hen op en kwam te Marseille bij een Evangelischen predikant. Deze leerde zijne vatbaarheid en gezindheid kennen en bracht hem naar Florence. Zijne eenige begeerte was om zendeling te worden onder zijne landslieden, de Turken.

't Is de Heer, wiens mededoogen
 Blinden schenkt het lieflijk licht:
 Wie in 't stof lag neêrgebogen,
 Wordt door Hem weêr opgericht
 God, die lust in waarheid heeft,
 Mint hem, die rechtvaardig leeft.

Goddelijke beschikking.

Rom. 11 : 25 en 26. Want ik wil niet Broeders! dat u deze verborgenheid onbekend zij, (opdat gij niet wijs zijt bij u zelve) dat de verharding voor een deel over Israël gekomen is, totdat de volheid der Heidenen zal ingegaan zijn. En alzoo zal geheel Israël zalig worden; gelijk geschreven is: De Verlosser zal uit Zion komen, en zal de goddeloosheden afwenden van Jakob.

De predikant Burgmann (te Mühlheim aan den Rijn en aldaar overleden 1795) reisde vroeger als zendeling in dienst van het joodsche instituut van Dr. Callenberg te Halle a. S., en arbeide ook als zoodanig een halfjaar te Londen. Op het Kerstfeest van 1764 predikte hij aldaar voor den predikant der Duitsch-Luthersche gemeente. Tekst en thema waren: »Heden is u de Heiland geboren." Terwijl hij deze kostelijke woorden der Vergadering in het hart trachtte te leggen, bemerkte hij een jood, die schuchter achter de binnenste kerkdeur luistert, en roept hem dadelijk met verheven stem toe: »En ook u, zoon van Abraham, die daar van verre staat, is heden de Heiland geboren!"

Ongeveer twee jaar later, toen Burgmann predikant te Essen was, meldde zich op een morgen een vreemdeling bij hem aan. Het was een zeer fatsoenlijk Israëliet uit Amsterdam. Nadat hem gevraagd was, wat zijne begeerte was, gaf hij met diepen ootmoed en kennelijke

oprechtheid het volgende antwoord: »Voor korten tijd is mijn Vader overleden. Toen hij zijn einde voelde naderen, riep hij' mij tot zich en vertelde mij, dat hij op het voorlaatste Kerstfeest te Londen een jongen Duitschen predikant gehoord had, wiens prediking en bijzonder het woord: »En ook u, zoon van Abraham, is heden de Heiland geboren'', hem overtuigd had, dat Jezus van Nazareth de beloofde Messias en Verlosser was. Hij had in het geloof aan Hem vrede voor zijn hart gevonden, en stierf in het vertrouwen der zaligheid door Christus.

Ik, zijn zoon, mocht ook den weg des ongeloofs verlaten, en voor dezen Heiland mijne knieën buigen, dan zou ik ook den vrede vinden. Deze toespraak en bede bracht mij in groote verlegenheid en onrust. Ik heb daarmede een paar weken omgelopen. Toen hoorde ik in de nachtelijke stilte in den slaap zeer duidelijk een stem, die tot mij zeide: Ga naar den predikant Burgmann te Essen, en die zal u den weg der zaligheid verkondigen, en tot een teeken, dat dit zeker is, zult gij daar nog een u onbekenden broeder uit Israël vinden, die door gelijke zielsnood daar heen gedreven is.

Terwijl deze nog bezig is om zoo oprecht zijn hart bloot te leggen, meldt zich werkelijk een tweede vreemdeling aan. Burgmann laat hem in eene andere kamer brengen en gaat er heen. Het is eene rijke jonge Israëliet uit Hamburg. En zijne begeerte was? Voor korten tijd had hij ook iets soortgelijks gerdoemd

als zijn volksgenoot zoo even vertelde; en nu is hij hier om te hooren wat hij doen moet om zalig te worden.

In aanbidding van de wonderbare, genadige leiding Gods brengt de predikant Burgmann de beide jongelingen bij elkander, werpt zich met hen op de knieën, om den God der Vaderen, en Vader van onzen Heere Jezus Christus te prijzen, legt hun de Schrift uit, die van den Heiland getuigt en verkondigt hun leven en vrede door het bloed des kruises. Zij namen het Woord met vreugde aan en, geloovende in den Heere Jezus, reisden zij na eenige dagen weer naar hun Vaderland terug.

Aan onzen God en Vader,
Den eeuw'gen levensader,
Zij dank en eer en prijs,
Zijn liefelijke zegen
Besproei' gelijk de regen,
't Genoten onderwijs. --
Vergeving aller zonden,
Zij ook voor ons gevonden,
In 't bloed van Jezus' kruis,
Zijn goede Geest geleid' ons,
Bekeer' ons en bereid' ons,
Voor 't Vaderlijke huis.

Luther's lied.

Een vaste burgt, zoo sterk als trouw,
 Is God, op wien wij bouwen;
 Hij zwoer dat Hij ons helpen zou,
 En 't zal Hem niet berouwen.
 Schoon de oude moordenaar
 Ons dreigt met groot gevaar,
 En met zijn wreed gebrul
 De ziel van schrik vervull':
 Geen haar zal hij ons krenken.

Met onze kracht is 't slecht gesteld,
 Daarmede zijn wij verloren;
 Maar voor ons strijdt de ware Held
 Dien God heeft uitverkoren.
 Zijn naam is: Israël,
 Jezus Immanuël,
 Jehovah Zebaoth;
 Ik ken geen andren God;
 Het veld moet Hij behouden.

Ja, schoon ook de aard vol duiv'len was,
 Gereed ons te verslinden,
 Hij maait ze weg als 't rijpe gras
 En strooit ze op alle winden.
 De booze leugenvorst
 Zet wel een hooge borst:
 Geen nood, hij doet geen leed,
 Zijn vonnis ligt gereed;
 Één woord — hij vaart ter helle.

Zij zullen 't Woord ons laten staan,
En toch geen dank behalen;
Wij laten onzen God begaan,
Zijn plan zal nimmer falen.
Ontnemen ze ons ons goed;
Eer, voordeel, vleesch en bloed —
Laat varen 't aardsehe slijk:
Heñ maakt het toch niet rijk,
En ons is de overwinning.

Uitgaven van **JAN HAAN** te Delfzijl:

N. C. KIST, De Christelijke Kerk op Aarde, volgens het bijbelsche onderwijs en de geschiedenis. f 0.80.

PROF. J. J. VAN OOSTERZEE, Redevoeringen, verhandelingen en verspreide geschriften. f 0.45.

PROF. J. J. VAN OOSTERZEE, Negen leerredenen. f 0.55.

PIETER WEGGEMAN, Bekeering. f 0.35.

PIETER WEGGEMAN, Nagelaten geschriften. f 0.30.

W. ZIETHE, De waarheid en heerlijkheid des christendoms; vertaald door J. H. GUNNING Jr. f 0.35.

G. STEENHOF, Wat dunkt u van den Christus? f 0.20.

B. J. BENNINK, Vruchten van de Christelijke zending; verhalen uit de heidenwereld, voor school en huis. f 0.30.

B. J. BENNINK, Nacht en Morgenscheming op het zendingsgebied in Afrika. f 0.40.

B. J. BENNINK, Terugblik, of de voornaamste bladzijden uit het leven van een ouden krijgsman. f 0.15.

B. J. BENNINK, Gods zorg en liefde blijkbaar in 't leven van H. H. NIEBOER, oudouderling te N. Pekela. f 0.30.

H. BEUKER, De belangrijkheid van den Evangeliearbeid; redevoering, uitgesproken bij de bevestiging van den zendeling-leeraar E. HAAN, gevolgd door een afscheidswoord van den bevestigde. f 0.40.

Dr. **A. KUYPER**, De Schrift het Woord
Gods. f 0,30.

Dr. **J. H. MERLE D'AUBIGNÉ**, JOHAN-
NES CHRYSOSTHOMUS. f 0,40.

S. SIJPKENS, EENZ-HAEZER. — Gedachtenis-
rede bij eene vijf-en-twintigjarige evangelie-be-
diening f 0,20.

J. C. APPELIUS, raadgeving aan bekommer-
den in den vorm van een brief f 0,10

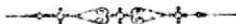
NIEUWJAARS- EN VERJARINGSVERSIES door
een Kindervriend f 0,10.

DE BEKEERING VAN EEN MAHOMEDAAN. —
Een verhaal voor zondagschool en huisgezin . f 0,06.

STEMMEN UIT ROME OVER ZONDEN IN
ROME f 0,20.

DE PAUSEN VAN ROME der 17 eerste eeuwen
geen heilige vaders, maar feilbare menschen . f 0,15.

DE ZOON VAN EEN FIDJI-EILANDER, of de
kracht van het Evangelie f 0,10.

* * * Bij G. J. REITS te *Groningen* is ver-
schenen:

Eenige bladzijden uit het dagboek,

OF

ONTMOETINGEN EENS LEERAARS

in en buiten de gemeente,

DOOR G. HEMKES.

Prijs *f* 0.50.
